

Adolf Patern

102593

DANIEL HJORT.

Truchlohra o pěti jednáních

od

Josefa Julia Wecksella.

Ze švédského přeložil

František Šebek,

gymn. profesor v Písku.

V Písku.

Nakladatel kněhkupec V. Šimek.

1869.

38

Jednání I.

(Velká síň na hradě v Abo. Na každé straně trochu v pozadí dva sloupy. Mezi nimi na pravo u prostřed praporů a mečů znak Stolarmův; na levé straně znak Flemingův, skvostnější a bohatěji ozdoben. Na pravo balkon. Na zdi v pozadí jest vidět na hoře červeným písmem vytesané následující verše:

Carolus huc veni, vici fudique rebelles;
Hinc abeo prorsus vestigia nulla relinques.
Huc iterum veniam, caveat sibi conscius omnis!
Non illo parcet tempore dextra reis.

Po každé straně v popředí dvéře. V levo klekátko s obrazem Panny Marie.)

Výstup I.

Arvid Stolarm. Ebba Flemingova. Olof Klaesson.
Daniel Hjort. Později Jan Fleming.

Dan. Hjort (přicházeje). Od vévody jsou venku poslové.

Ebba Fleming. (smutečně oděna.)

By ještě manžel můj, Klaes Fleming, žil,
Ten úřad na se vzít by nesměli!
Ty černý smutku, nechť se duše všech
Na věky v roucho halí tvé, jenž posud
Po smrti Fleminga ve Finsku králi
Svou věrnost zachovali! Naše moc
Však není jako dříve. Král jest týž,
A vévoda jak dříve nepřitelem.
Vy Stolarme jim jděte vstříc.

Stol. Nuž uslyšíme;

Tak málo slov se bojím jako mečů.

Jan Flem. (přijde z levých dveří s psaním).

Ebba Flem. Dobrého jitra, synu můj!

Jan Flem. Dobrého jitra přeju druhům všem!

Přicházím od vás odpuštění vzít;

Neb rok ve smutku ztrávil jsem u vás,

A Sigmund mne zas do Varšavy zve.

(Podává list Stolarmovi.)

Popařte sem — též vaší dceři, Stolarme,

Podává místo u královny.

Stol. (nahlédne do psaní).

A ještě více:

Do Švédska v úmyslu má vrátit se,

A v podzim znovu na trůn dosednout,

My tedy můžem být zde pokojní. —

Zdaž chcete odejet?

Jan Flem. Chci — a což dcera vaše?

Stol. O této věci ještě promluvíme.

Ty, Danieli Hjorte, přijmi zatím

Zde posly.

Olof Klaes. Ký ďas do mého bratra asi vlezl?

Jakmile zočí mne, jest zasmušilý,

Jak kdyby z nemanželského byl lože,

A pravým synem já.

(Všichni odejdou mimo Daniela Hjorta).

Výstup 2.

Daniel Hjort. Poslové ze Švédska: Erik Brahe,
Laurentius Paulinus a biskup Petrus z města Wexiö.

Dan. Hjort. Počkejte chvílku, ctění pánové;

Hned přijde Stolarm dát vám slyšení.

Erik Brahe (k Laurentiovi Paulinovi).

Povězte, znáte toho mladíka?

Jakousi hrdost jeví vzhled i chování,

Jež slušelo by rodu Flemingovu.

Laur. Paul. To student jest,

Ve Vittenberku mezi juniores

Byl, když já přijal hodnost doktorskou.

Jest vychován ve Flemingově rodu,

Byv nalezen co sirotek, ač zdá se

Že pýchou finské šlechty nakažen.

(K Danielovi Hjortovi.)

Zdaž nejste Hjort? mně alespoň se zdá,

Že dříve často jsme se vidali.

Dan. Hjort. Tak tomu jest.

Laur. Paul. Od této doby změnilo se mnoho,

Co spolu sloužili jsme musám.

Dan. Hjort. Zdaž doufáte,

Že řečí tou získáte přízeň mou,

To na omylu jste.

Laur. Paul. Jaký to divný nápad!

Vždyť vaše moc zde příliš skrovná jest,

Co starý známý pouze k vám jsem mluvil.

Výstup 3.

Předešli. **Arvid Stolarm. Jan Fleming. Olof Klaesson.**

Dan. Hjort (pro sebe).

Teď počne to. Já nemohu zde dlít,

Má mysl mohla by se prozradit.

(Odejde.)

Stol. Nuž buďte vítáni, jenž přicházíte

Od vévody! Z té strany málo kdy

Jest dobrého co slyšet. Díky vám

Tím větší, jestli nyní jinak jest.

Erik Brahe. My přicházíme k vám ve jmenu
Švédska,

Nesouce pozdrav, přátelství a mír.
Spor lýtý, jenž štvál bratra proti bratru,
Jenž rodil záští, vraždu, zmatek, strach,
Nemá pro krále sobeckého více
Uvádět vlast a národ v záhubu.
Neb víte, Sigmund když si korunu
Na hlavu dal a holdováno mu,
Že v zemi houfy polských žoldneřů
Nám uvedl a jesuitův pikle,
Že naší církve svaté učení
I práva národu chtěl porušit. —
Teď poražen do Polska utekl,
A národ celý v říšském shromáždění
Jej zbavil koruny, již zhanobil.
Za správce říšského lid ustanovil
Teď Karla vévodu, dav žežlo jemu;
A protož složte zbraň, vy Stolarme,
Jíž posud zrádně vlasti hrozíte,
Neb marný každý odpor, Finsko též
Zedráno válkou, přeje sobě míru.

Stol. Já nepřijímám leda míru toho,
Jenž bývalému králi vrátí trůn.
Mne on ve Finsku vůdcem učinil.
Až král mi poručí, pak složím zbraň,
Na rozkaz vévody to nečiním,
Neb oltář míru má být jinák zbudován,
On nesmí říše správcovi býti stupněm
Ke trůnu švédskému.

Laur. Paul. Zdaž rozvážil jste mysl těchto slov,
Zdaž znáte spurnosti své následky!
Jak Fleming, předchůdce váš, chcete snad
Pohrdat vůlí národa a moci,

A výše klásti sobeckého krále.
Co myslíte, že koruna as jest?
Od Boha samého dar svěřený,
By v úctě měli národové jej,
Však zneuctěná, pouhým jesti stínem
Zaniklé moci. páskou klanivou,
Jež zde nevíže ani v nebesích.
Zanechte cesty bludné, pokud čas,
Hledejte milost za to bezpráví,
Jež s Flemingem jste učinili lidu.

Stol. Když švédský národ věrnost porušil,
Lid Finský chce ji povždy zachovat,
Dokavád jediný šlechtic tu jest,
Jenž mečem vládne, srdce má a čest.
Co králi svému dlužen jest, lid ví,
On věrným ostane — a lid jsme my!

Bis. Petr. Nemnožte viny své takouto řečí,
Ať božský hněv nestihne tuto zemi.
Král bohaprázdný jest a kacířský,
Chtělť víry naší světlo uhasit
Papežským učením. Ne zpourou lidu
Byl svržen, ani vévodou. Svou vinou pad;
Neb usnešení sněmu Upsalského,
Jež církev naši otočilo hradbou,
Přisáhal zachovat, pak přísahu
Svou opět zrádně zrušil. V Švédsku teď
Jen jeden národ jest a jedna víra.
Před námi než se slušně pokoří,
Jak smutná vdova bude Švédská říše,
Jež zapomněla nehodného chotě,
A v božském slovu hledá útěchy,
Jímž zacelí se rány krvavé.
Co v nebi uloženo, zpupnosti
Svou nezměníte nijak Stolarme.

Nuž složte nyní skroušeně svou zbraň,
By ruka Páně těžce nedotkla se vás.

Stol. Ctihodný pane, nejsem biskupem,
Bych obětoval čest a přesvědčení
Své tomu, co jste kněži v Upsale
Na pergamen z telecí kůže psali.
Již dřív uměl jsem v boha důvěřit,
A posud doufám v něj, on je můj štít.
Za krále, který ráčil meč mi dát,
Chci zápasit a při něm pevně stát.

Erik Brahe. To vaše poslední je slovo?
Stol. Já nevyjednávám.

Laur. Paul. Ty odpovědi jednou žel vám bude.
Zdaž pamatujete, že jednou již
Porazen vévodou, jste holdoval,
Zdaž v paměti vám jest, jak slib mu daný
Jste znovu porušil? On opět přijde,
(Ukazuje na verše nad balkonem.)
A slova, která kázal vyrýt v zed',
Ta krví vryje v knihu letopisův.

(Čte je)
Sem přitrhnuv buřičů porazil Karel zástupy
zrádných

Odcházím odtud nenechav za sebou stopy žádné,
Já ale přijdu opět a potom kdo vinen ať se chrání!
Pak ocel káronosný žádné milosti nedá.

Stol. My nebojíme se. On sedí tiše.

Meč náš je tasený a oko bdí.

To poslední mé budiž slovo k vám!

Bis. Pet. Když nedbajíce vlasti, zločinnému

Vy králi příkládáte větší cenu,

Se smutkem odejdem, co řečí svou

Jsme nezjednali, meče rozhodnou.

(Erik Brahe, Laur. Paulinus a bisk. Petrus odejdou.)

Výstup 4.

Arvid Stolarm. Jan Fleming. Olof Klaesson.

Olof Klaes. Vy bojovníci slova, s Bohem buďte,
Nám vítej boj a život bujarý,
A polnic zvuk a kusů hřímání,
Pryč s pohodlím a nečinností mdlou,
Teď válka bude naší výživou!

Jan Flem. Mé srdce proti nim vře hněvem.

Stol. Předc chcete opustiti nás?

Jan Flem. Vás opustit?

To zrada byla by nad králem mým,
Ač v boji meč můj jenom málo váží,
Chci tasit jej pro krále silnou páží.

Stol. To doufáme od syna Flemingova,
Teď k paní Ebbě! v modlitebnici
Nás očekává. (Stolarm odejde.)

Výstup 5.

Jan Fleming. Olof Klaesson.

Jan Flem. Několik slov jen bratře můj!

My po čas nějaký na sebe nevřem.

Olof Klaes. To pozoroval jsem;

Však marně toho hledám příčinu.

Jan Flem. Já vinen tím, jakási nedůvěra

Mně k tobě pojala a ke všemu.

Proč za choť Sigridu mi určili?

Proč v duši marný rozdmychali plamen?

Neb chladně, mlčky vyhýbá se mi,

A milujeli koho, jsi to ty.

Nuž učíš konec pochybnostem mým,

A vezmi ji a budiž blaženým.

Olof Klaes. To příčinou je toho rozladění?

Das vezmi lásku takovou, jež vrhá
Nesváru símě mezi přátely,
A z obou nás si šašky tropila!
Já milovat ji! ano kdyby byla
Čiperné děvče měštanské, tu bych
Se odvážil ji kradmo zulíbat.
A ona ke mně má lásku! Dívka
Ta přísná, krásná, pyšná! Jdi a vyslov
To slovo jen, hned se ti vysměje,
A plakat bude zároveň, že neumíš
Se lépe chovat k srdci jemnému.

Jan Flem. Ne, ne.

Olof Klaes. To musí jinak být;

Dnes ještě musí ona patřit tobě,
Sic v milovníku zhyne hrdina,
A k tomu doba není příznivá.

Jan Flem. Však jestli ona nemiluje mne?

Olof Klaes. V tom mýlíš se!

Vždyť dívka nepodá ti lásku na míse.
Spíš skrývá ji a nedá znát ni málem,
Jak rekrut naději, být generalem.

Jan Flem. Nuž odpust mojí nedůvěře!

Olof Klaes. Nic nedělá. Já nebyl méně vinen.

Neb jelikož po vévodovi nejvíce
V nenávisti mám smutek, hleděl jsem
Ulehčit srdci svému smíchem,
A tebe z něho na čas vyhostit.
To budiž nyní zapomenuto!
A více toho nikdy zpomínáno.

Zde ruku máš na starou upřímnost.

Jan Flem. Já přijímám ji s tichou lítostí,

A tisknu ji, jsa pamětliv té chvíle,
Když přišel do Finska, já poprvé

Ku hrobu otce jsem se odebral,
A tebe v slzách spatřil jsem tam klečeti.
Zdaž byl to tenkrát veselý ten Olof,
O němž se ve Varšavě mluvilo?
My dlouhou chvíli spolu rozmlouvali,
A neznali jsme jeden druhého,
Až tys mne nenadále obejmul
I jmenem zavolal. I nastal večer
Než jsme se rozešli, a hvězdy jasné
Na nebi byly svědkem našeho
Vřelého přátelství.

Olof Klaes. I má být povždy věrně zachováno.

Až bouře, pŕtky přijdou, uhlídáš,
Kde druha upřímného hledat máš.

Jan Flem. Za Stolarmem teď jdeme k matce!

Olof Klaes. Dnes ještě, sadím se, je dívka tvá!

Ztratímli ale sázku, obdržíš
Bujného mého Araba.

Jan Flem. Ty šaskuješ!

Tys neznal nikdy lásky.

Olof Klaes. Jen osmkrát,

A nikdy nebylo to bez pŕtek a vád.

(Oba odejdou levými dveřmi.)

Dan Hjort. (vyst. za pilířem a čte ve staré knize).

Nemohu říci, jak ten velký řečník:

„Bádání, čtení jest mou útěchou;
Nic není radostného, by se nestalo
Ním radostnější, a nic žalostné,
By nestalo se méně žalostným.“

Ten výrok shledávám být nepravým.

Když tebe čítám, starý Livie,

Ne radost mám, leč tesknost srdce svírá!

Když vaše velké boje rozjímám,

Jak nepatrný zdá se tento boj!

Když patřím na váš statný hrdý národ,
 Kde nyní jest mu národ podobný?
 Když v duchu vidím Bruta, Maria,
 Jak kámen těžký osud můj mne tíží,
 Neb vděčnosti jsem vazbou připoután
 A sebe musím přemahat. Ó kéž bych
 Ve Vittenberku nikdy nebyl spatřil
 Tu knihu! Kéž bych ničím ducha svého
 Byl nenapájel nežli suchopárnou
 Jen dogmatikou, tímto koníčkem,
 Na kterém jako šašek strakatý
 Čas jezdí, tropě masopustní žerty.
 Pryč kniho, v oheň s tebou! Lepší výrok
 Chci vynesti, než který jsem teď četl:
 V snění a lásce útěchu svou mám;
 Nic není radostného, by se nestalo
 Jí radostnějším, a nic žalostné,
 By nestalo se méně žalostným.
 Otevři oči své, ty lásky anděli,
 Jenž dřímáš v srdci mém, ať radost mám a mír,
 Otevři oči své a drahé jméno
 Sigridy vyslov! S ní jsem vychován,
 V ní anděla jsem vídal dospívat.
 Ó! dobře čítal jsem v pohledu jejím,
 (vyndá z knihy lístek)
 Nesměle toužebném. Vy slova psaná
 Vyjevte jí, co sám nemohu říci.
 (schová lístek za obraz panny Marie.)
 Na místo posvátné, kamž ona pouze
 Chodívá, kladu tajně vás. Až přijde
 Sem modlit se, vyslyš mne Matko Boží!
 Však ona přichází a s ní jde otec.
 (Odejde pobočními dveřmi na pravo.)

Výstup 7.

Arvid Stolarm. Sigrid s věncem z bílých růží v ruce.

(Přijdou z levé strany.)

Stol. Má dcero, příliš dlouho oddaluješ
 Své zasnoubení s Janem Flemingem.
 Již déle nejde to. Sám pozoruji,
 Jak růže lící tvoji odkvétají,
 Proč meškat déle, když jej miluješ?

Sig. Já jenom tebe, otče, miluji,
 Za muže proto nechci jít. Zdaž nemám
 Zde lásky dosti? Více nežžádám.
 Jan Fleming opět do Varšavy
 Se vrátí. Chceš snad pryč mne odeslat
 Ku dvoru cizímu? Raději zde
 U tebe, dobrý otče, zůstanu!

Stol. To samé dětinství, Sigrido.
 Jan Fleming neodejde, on chce zde
 Ve Finsku ostat, aby sdílel s námi
 Nebezpečí, jež hrozí ze Švédska.

Sig. Ach!

Stol. Nuž, ještě rozmýšlíš se?

Sig. Ponech mne zde,
 Vykonat k matce boží modlitbu;
 Pak odpověd ti dám.

Stol. Buď zatím s Bohem!
 (Pro sebe.) Jak perla skrývá se před denním
 světlem

A tiše dřímá ve své jasnosti,
 Tak lásku skrytě chová ve svém srdci
 Mé dítě milené! (Odejde.)

Výstup 8.

Sigrid (klečíc před obrazem Panny Marie.) **Katri** (později.)

Sig. Ty svatá Matko Boží!
Svou matku ztratila jsem záhy. Budiž
Ty matkou mi, a mojí útěchou,
A jako dříve, vyslyš mne!

Kat. (vyloudí se za piliřem.)
Jak dlouho duše má bude se rmoutit,
Jak dlouho srdce svírat nepokoj,
Kdy přestane nepřítel můj se vynášet?

Sig. Jak růže tyto čisté jsou a bílé,
Tak dříve bylo srdce mé, a nyní
Potajmu krvácí, ach matko boží
Dej ulehčení mi a mír!

Kat. Jak? Zde se také modlí?
Kdo jest as tato holubička bílá?
Pst! Ona lekne se, jestli mne zočí,
Já nepřišla jsem slyšet modlitby.
(Skryje se za znak Flemingův.)

Sig. Rač uděliti srdci mému síly,
Bych odolala náklonnostem zlým.
(Pověsí věnec na obraz.)

Výstup 9.

Předešli. Daniel Hjort (pobočními dveřmi ze strany pravé.)

Kat. (pro sebe.)
Zde přichází. Ó, kéž bych mohla býti
S ním samotna! Kdy chvíle té se dočkám?

Dan. Hjort (pohlídne na Sigridu).
Mám k nohous padnout jí a jí se tázat,
Čeho jen láska můž' se odvážit?
Ne, ještě ne!

Sig. (uzří lístek schovaný za obrazem).
Co znamená ten lístek?

Dan. Hjort. Ach, ona pozoruje to!

Sig. Mně nadepsán. Ten sloh mi známý! Bože!
Já tuším už, co obsahuje.

Dan. Hjort. O Sigrido!

Kat. (pro sebe).
On miluje ji. Zde mu blaho kvete.
Neznáma jak jsem přišla, umřít jdu.

Sig. (vzchopí se).
Vy zde? Vy psal jste to? O rcete,
Co dalo právo vám k těm krokům
Naproti dceři Stolarna?

Dan. Hjort. To Sigrid je,
Jež mluví tak? Ó, ne, to není možné!
Snad zapomněla těch chvil blažených
Těch dětských her ve hájích zelených?
Zdaž zapomněla, jak jsme bez ustání
Trávili čas v líbezném rozmlouvání?
To ona není — tyto chladné líce! —
To její stín — to ona není více!

Sig. Vy špatně splácíte tu důvěru,
Jíž otec poctil vás a trpce velmi
Haníte naše dětské přátelství.

(s odvráceným obličejem)

A kdyby — — —

Dan. Hjort. Jen domluvte, jsem hotov slyšet vás.

Sig. A kdyby smělost ta na jevo vyšla,
Vy víte, co by stála vás i mne.

Dan. Hjort. Ach!

Sig. Zde kladu list, vezměte nazpět jej,
Nechť mezi námi toto na věky
Ostane tajemstvím.

Dan. Hjort. Vy, Sigrido mne předce milujete!
Ó! vyřkněte jen slovo to a klidně

Chci odřeknouti se.

Sig. Vy po cti bažíte, kdybyste lásku
Měl ke mně, ušetřil byste mne teď.

Já nectím vás.

Dan. Hjort. Ach — s Bohem!

Sig. Zůstaňte zpět.

Kat. (pro sebe).

Zas volně dýchám. Hned jej budu mít.

Výstup 10.

Předešli. Arvid Stolarm. Jan Fleming.

Stol. Zdaž minul již ten plachý nepokoj?

Sig. Už jsem se rozhodla.

Stol. A zasmušilá tak?

Sig. (s přetvářenou radostí)

To se ti zdá. Vždyť, drahý otče můj,

To „ano“ nevyletí na jazyk

Jak motýlek. Vždyť tisíc vrtochů

Jež tíží nás, dřív překonati musí,

Než směle řeknem: Tu je ruka má!

(Podává ruku Janu Flemingovi.)

Jan Flem. Ty ruko drahá! Ty jsi nenechala

Mne čekat na tebe! Jak chvěje se,

Tak jako by se chtěla vzdáliti.

(Celuje Sigridě ruku.)

To v základ svojí blaženosti беру,

Již žádná starost víc mne netíží.

A večer, kde můj odchod měl být slaven,

Jest Tebou v krásnou slavnost obrácen,

Kde jenom radost, rozkoš stoluje,

A láska hosti svoje častuje.

Sig. Zde je tak dušno v této síni!

Kde tvoje matka? Jděme k ní.

Jan Flem. Pojď raděj' dolů do zahrady!

Sig. (vyhýbavě.)

Na západě se nebe nachem rdí,

A podzimní již kvítky vadnou.

Jan Flem. Hleď, každá obživuje, zas se skví.

(Sigrid a Jan Fleming odejdou.)

Výstup 11.

Katri. Arvid Stolarm. Daniel Hjort.

Stol. Jdi mládeži s tvou plachou myslí!

Zde, Danieli, vyhotov ty listy,

Ať jdou ve všechny světa končiny,

Kde máme bratry, chrabré hrdiny.

Dnes ještě v hradu, stanech trvej mír,

My oslavíme den ten na večír.

Hoj panoši!

(Služebnictvo vejde.)

Nechť světla mocně září!

Nastává boj, je třeba jasných tváří.

(Odejde a vmísí se k přicházejícím hostům. Slavnostné osvětlení. Za jevištěm je slyšet hudbu.)

Výstup 12.

Katri. Daniel Hjort. Hlídač věznů.

Hl. věz. Kam rozjitrěn tak, mistře Danieli?

Dan. Hjort. To tys!

Předc někdo je, jenž si mne všimne,

A to je hlídač věznů, lidí těch,

Již v sklepech zde za živa pohřbeni
Jsou. Vhod mi přicházíš! Co děláš zde?

Hl. věz. Já měl

Jen oznámit, že noci minulé
Dokonal z vězňů poslední.

Dan. Hjort. Ha, ha!

To bylo pravé štěstí ubohému!
Dnes štěstí přeje všem na tomto hradě,
Od syna Fleminga až k jeho vězňům.
Jdi! chladný z hrobů vzduch přinášíš s sebou!
Teď nemá Arvid Stolarm času.

Hl. věz. Je pravda, že zas vojna nastává?

To žalář dlouho prázdnen nebude!

Dan. Hjort. Když nedostaneš dolů nikoho,

Já sám se tobě přijdu nabídnout.

Hl. věz. Zde nedoviš se pranic moudrého.

(Hlídač vězňů odejde.)

Výstup 13.

Katri. Daniel Hjort.

Dan. Hjort. Pryč, pryč, o lásko, sne můj poslední!

Ty ze všech strastí mého života
Ta nejtrpčí! Proč právě ostal já
Zde hostem bez vlasti v tom širém světě,
Bez otce, jmena, jako nalezenec?
Nejmenší květina má půdu svou,
A vlna v moři zase vlnu plodí,
Mech náhrobek má, na němž může růst,
A vězeň, který zemřel v této noci,
Ten předce jednou měl pro koho žít.
Co já ubohý mám?

Kat. (vystoupí).

Víc nežli myslíš, než zde říci možno.

Dan. Hjort. Ha! zase ženo stojíš v cestě mi!

Tak mluv přede jedenkráté, čeho žádáš?

Kat. Já mám tu pochodeň, jež černý osud

Tvůj může osvětlit a dát ti nazpět

Vše, co jsi ztratil zde. Na večír zejtra,

Jak zavzní devátá, mne očekávej

Ve městě Abo; nyní slyším kroky.

Buď s bohem!

(Zajde za pilíř).

Dan. Hjort (vzdálí se pozvolna, když uzří

Ebbu Flemingovou.)

Výstup 14.

Katri. Ebba Flemingova.

Ebba Flem. Zas válka volá muže do pole; —

A Flemingu, tys hrstka popele!

Když silný duch tvůj mezi námi byl,

A v srdce naše tutěž sílu lil,

Již Finsko držel's jistou pravici —

Na vlnách času divých, zbouraných

Když lid ze zákonů si tropil smích —

Jak loď se drží pevnou kotvicí!

Tvůj meč se lesk a sílu tvojí páže

Cítíla Polska i severu záře,

Korunu Švédskou hájila tvá síla!

A duše tvá, jak mírná, něžná byla

Ve kruhu domácím a v míru době!

A nyní blaho mé je s tebou v hrobě.

Kat. (která vystoupila a poslouchala samomluvu
Ebby Flemingovy, učiní hrozivý posuněk a chce se
vzdálit, a však byvší spozorována od Ebby Flemingovy,
zarazí se).

Ebba Flem. (úzkostlivě vykřikne).

Ach! kdo jste vy! Jak přicházíte sem?

Kat. Jak smutku vzdech do síně hodovní
Se vloudí neslyšen.

Ebba Flem. Pryč hnusná postavo! Odejdi tam,
Odkud si přišla!

Kat. To příliš daleko je do Botnie.
Já nesu pozdrav od hrobů a pustin,
Kterých tvůj manžel tvůrcem jest.

Výstup 15.

**Předešli. Arvid Stolarm. Olof Klaesson. Jan Fleming.
Sigrid. Hosté.**

(Na výkřik Ebby Flemingovy všichni vešli a shromáždili se
v pozadí.)

Ebba Flem. Ach! Odvedte ji pryč!
(Přidruží se k ostatním.)

Kat. Ať nikdo neblíží se mi!
Připravte se na to co nastává.
Lid uvrhli jste v smrt a záhubu,
Dům zpálili a vyrvali jste vše,
Co drahé nám, však ještě nenávisť
V nás žije, ta o holi žebrácké
Se vleče dál a s duchy ve hrobech
O radu táže se; ta naslouchá
U dveří paláců a v chyžích lká,
Žít bude, až krvavý zasvítá
Den odplaty. — Nenávisť ta jsem já!
(Rychle odkvapí.)

Jednání II.

(Abo, náměstí s chrámem v pozadí. V pravo vchod do krámu.
Trochu ku předu popravni lešení. Soumrak.)

Výstup 1.

Dva měšťané.

Prv. měšť. Dobrý večer, příteli, jak se vede?

Dr. měšť. V tak nepokojných dobách, jako jsou
tyto, nelze ani říci.

Prv. měšť. Kdo chce, ať je smutným. Dal Bůh
neštěstí, dá i pomoc.

Dr. měšť. Ano, kdo může ale čekat na pomoc!
Polské ubytování, nesmírné daně, dívky ustavičně
za zámek a závorou, na nebi zlá znamení, ve
vzduchu létají strašidla, plavba do Švédska zame-
zena. — Ha! starostí div jednomu hlava neseše-
diví! Já čekám jen, že jedné krásné noci začne
zámek tancovat polku s kostelem, a že bude ve
světě všechno vzhůru nohama mimo nás dva.

Prv. měšť. Zlo je vždy, drahý příteli. Neníli
mimo nás, je v nás. „Čím přísněji nás Hospodin
vychovává,“ pravil mi otec, „tím lépe to s námi miní.
To praví biskup také. Vy jste nebyl v kostele pře-
dešlou neděli.

Druh. měšť. Měl jsem něco jiného na starosti,
napadl jsem jednoho švédského loďaře, čiperný to
chlapek, jeden mu může věřit, a ten mi vypravo-
val, že vévoda ve Švédsku pánům notně zatopil,
a že také brzy sem přijde.

Prv. měšt. Ano, ano, tak se povídá. V říši nalézá se teď mnoho pánů, a čím více kuchařů, tím horší polévka, a ta polévka jsme my. — —

Dr. měšt. A tu jedí. No, no! Vidíte, Jakube, kolem toho popraviště zde se dějou hrůzné věci.

Prv. měšt. Hu! Již se stmívá!

Dr. měšt. Já musel dát odnest si postel do druhého pokoje, neboť o půl noci to tady napřed šustí a šramotí, a v celém domě nemáme pokoje. Dnes v noci — —

Prv. měšt. Co dnes v noci?

Druh. měšt. (zavíraje krám). Znělo to, jako zvony s věže, a zde kolem popraviště bylo slyšet pohřební píseň, a žádný nevěděl, odkud to přichází.

Prv. měšt. Hu! to je studeno a tma. Dobrou noc, drahý příteli!

Dr. měšt. Nechtěl byste ke mně vejít pohovořit?

Prv. měšt. Děkuju, děkuju. V takových dobách, jako je tato, je nejlépe být doma při světle u ženy a dětí. Musely bývat jindy lepší časy, než jsou teď. Dobrou noc. (Odejde. Měsíc vyjde z oblak, černé stíny vrhaje na jeviště. Druhý měšťan vejde do svého krámu, který za sebou zavře.)

Výstup 2.

Daniel Hjort (vejde).

„Já mám tu pochodeň, jenž černý osud
Tvůj může osvětlit“ tak zněla slova
Té ženy. Já je slyším a je slyšel
Jsem v noci bezesné, a za dne hluku.
Zdaž osude svůj závoj tajemný

Přede odhalíš! Ach otče, máti, vlasti!
Jak sladká slova to! Já nikdy před tím
Nevyšloval jsem jich. Je snad to sen?
Je prelud to, jenž se mnou zahrává?
Má duše napnuta jest, všechny smysly
Splynuly v pouhý sluch (poslouchá)

Zdaž nepřichází?

Zdá se mi, jak bych slyšel hlas!

(Na věži bije se devět.)

To hodiny!

Výstup 3.

Daniel Hjort. Katři.

Kat. Kde jsi, pro něž má noha krvavá
Skrz dvacet let po trní kráčela,
Kde jsi tak známý a tak neznámý,
Do jehož rukou svěřila jsem zbraň,
Již pomsta brousila, nenávisť kula?

Dan. Hjort. Mínilsi mne, zde jsem.

Kat. Já slíbila

Ti říci, kdo jsi, já i více mohu.

Já mohu vést tě v náruč matky tvé,

A — k hrobu otcovu.

Dan. Hjort. Ach běda, jestli

Tvé srdce znalo beznadějný bol.

A osmělí se přec mou pustou duší

Lichými sliby šáliti.

Kat. Nešálím tě, nešálíš ty-li mne,

Však než ti sdělím vše, slož přísahu,

Že sílu máš a vůli, vzdát se toho

Co měl jsi v úctě, že chceš zapomenout

Na všechno, co ti bylo drahé.

Dan. Hjort. Ty ptáš se na mou sílu. Síly není
Potřebí tam, kde boje žádného.
Před sebou srdce vidíš, které nikdy
Neznalo citů něžných, citů přátelství,
Jež prahnulo po celý život svůj
Po kapce lásky, které jako ptáče
Na pusté skalině u prostřed moře
Bez konce hyne v smutné samotě.
Kde hrob jest otcův, o němž pravila jsi?
By pod skálou v nejhlubším země lůně
Byl ukryt, já bych skálu rozpoltil
A srdce studené na srdci svém
Bych rozhrál zase k životu.

Kat. Ustaň, by síla poslední, kteroužto
Po všechna leta zármutku a hoře,
Jsem uchránila pro tu hodinu,
Mne neopustila.

Dan. Hjort. Tak mluv a oznam, pro bůh,
jmeno otce
Bych upokojil se.

(Chopí ji a dívá se jí do očí.)

Ty nelžeš! Dábel sám by nemoh lhát!

Kat. Jestli lež má mou podobu, tuť pravda lže.
Ve svitu hvězd stojím zde před tebou.
Jak v pravdě učinil Bůh nebes oblohu,
Jež nad hlavami hříšníků se klene;
Tak svatou pravdu mluvím k tobě zde,
A k tobě volám jmeno otce tvého
Bengt Ilkain.

Dan. Hjort. To jmeno slyšel jsem.
Rci, nebyl on z těch jeden, který Fleming
V žalářích hradu nechal zahynout,
Za trest, že zbourili se proti němu?
Ach! sám jsem při tom byl a ortel psal.

Kat. To otcův bratr byl. Tvůj otec padl,
Když ještě byl jsi děčko malinké.
Daleko v Botnii byl jeho dvůr,
Teď zbořeníštěm je, kde vlk a hadi
Se plazí. A on sám pod šibenicí
Zde vržen, třikrát katem Flemingovým
Byl udeřen.

Dan. Hjort (spěchá k lešení).

Zde! — Ha! můj pěstoun zavraždil mi otce!

Kat. Tvůj otec byl svobodný, mocný rolník.
Počala válka s Ruskem a Klaes Fleming
Byl vůdcem nejvyšším — a surovými
Vojáky naplnil on každý dvůr,
Neb pyšný pán pohrdal rolníkem.
Tak držel rozžatou pochoděň války,
By v našich dvorech plodil nouzi, hlad.
Jednoho dne, bylo to na večer,
Mám v paměti to, jak by dnes to bylo,
Tvůj otec pryč byl na sýpce
A matka měla tebe u prsou,
Tu poprvé spatřila znamení,
Jež blíže srdce máš a dívala se,
Co tento jazyk hadí znamená.
Tu zástup Flemingových žoldneřů,
Zbrocených krví, vrazí do světnice,
U otce tvého byly na sýpce,
A chtěli, by jim zbytkem obilí.
Již nechalo mu násilí a válka,
Jich pytle okamžitě naplnil.
Bengt nebyl muž ten, by to snesl,
Nejhrubším z nich on silně mrštil o zem,
Lid jeho vyhnal ostatní. Počala
Hned pětka, v které naši zvítězili.
Žoldneři utekli se do světnice

Tam neprospěla síla, udatnost,
 Neb házeli tam šípy, ostěpy.
 Tu vzal tě jeden voják na ruce.
 Šel s tebou k oknu, volal hlasitě:
 Ten první šíp, jenž vletí proti nám,
 Zasáhne toto dítě zde. Tvá matka
 Hned omdlela a nežli k sobě přišla,
 Světnice byla v plamenech, tys ležel
 Na prahu, ona chopivši tě, spěchala
 Skrz plameny a kouř až k zahradě,
 Kde otec svíjel v krvi se, a z dálky
 Zněl chechtot žoldneřů skrz praskot ohně.

Dan. Hjort. Já slyším to i vidím plameny
 I dvůr, i les — i dál na pravo pole.
 Ha! jaký plamen osvětluje noc,
 Jež v šero své mne dříve halila.

Kat. Žoldneři obdrželi posilu,
 Tvůj otec klesl těžce raněný,
 A ti, jenž započali násilím,
 Vítězství zhárstvím skončili.

Dan. Hjort. Teď napadá mi cesta hluboká,
 Když v noci bouřlivé jsem tiše ležel
 Na plecích ženy, hraje s její černou
 Si kadeří.

Katr. To byla matka tvá, šlat za otcem
 Do města, kam byl poslán vést si stížnost
 Ku Flemingovi na žoldneře jeho.

Dan. Hjort. Nuž dále?

Kat. Ze spoury obviněn, že majetek svůj
 Naproti chlapům Flemingovým hájil,
 Hned zpoután jest a k smrti odsouzen,
 K ohavné smrti sekerou. Nadarmo
 O milost kvílela jsem na kolenou.
 Zuřivý muž mne chladným okem změřil,

A obrátiv se — odešel. Zde vidíš
 To místo, kde tvůj otec krvácel!
 To místo, kde tvá matka omdlela!
 Zde bylo to, kde přes noc vlas jí zbělel,
 Kde vyplakala na lících si vrásky,
 Kde vykvílela na hlavě si šediny.
 Zde sirotka tě k nebi pozdvihla.
 Volajíc pomstu na Fleminga vraha,
 Zde zbavena jsouc svého rozumu,
 Lhostejně polem, lesem bloudila,
 Se stromů jedla kůru, pila slze své.
 (Měsíc vyjde na okamžik z oblak a ozáří je.)

Dan. Hjort. O máti má, o máti má, to ty jsi!

Kat. Ke mně se nepřibližuj, ještě nejsi
 Mým synem, vyslechni mne do konce.
 Tak seděla jsem jednou u cesty.
 A kolem Fleming jel s komonstvem svým,
 Na polo mrtev ležels vedle mne.
 Mně zdálo se, že všichni dobří lidé
 Na zemi pomřeli, že umřel Báh,
 A nebe, jako závoj smuteční
 Svět tento pustý ovinulo. Jen
 V mých nádrech bylo srdce, mně se zdálo
 Jak ve snu nějakém, že mrtev jsi.
 Mně bylo volno. Ducha mrákoty
 Jak balzám obklopily srdce mé,
 Nevím co se pak ještě dále dělo,
 Tys ale nekvílel už vedle mne,
 A tak jsem nazpět přišla do Botnie —
 Báh ví, jakým as způsobem.

Dan. Hjort. Tenkrát bylo to
 Když Fleming zdvihnul s cesty mne.
 Ach osude!

Kat. Tu v rozvalinách dvoru našeho

Jsem seděla a pěla s ptactvem písň —
 Tak krásné písň! Jednu ještě vím:
 „Můj manžel v krvi své se váli,
 A místo kněze kat stojí pozdálí.“

Dan. Hjort. Jak trpce pohled tento dusí
 Poslední jiskru úcty, kterou posud
 Ku Flemingovi chovám.

Kat. Ku Flemingovi pravíš!

Dokončen není seznam jeho hříchů.
 I příbuzné tvé vyhubil, když potom
 Jak jeden muž se zdvihla Botnie,
 Chtíc strásti jeho okovy. Bengt Putu,
 Tvé matky bratr, pak i Ilkain,
 Tvůj strýc se strany otcovy, na špalku
 Nechali hlavy své neb u tmavém
 Žaláři hladem byli umořeni.

Nenajdeš muže v celé Botnii,
 Který byl otce tvého přítelem.
 Pustá je role a rez zžírá pluh,
 Při břehu zkrváceném vlna sténá,
 A ohniště je mrtvé, studené,
 I chrám tu stojí pustá svatyně.

Kam pohledneš po Finska končinách,
 Jen hrady všude, všude hřbitovy,
 I tráva sama šeptá na hrobě:
 Do posledního kolena nechť zhyne
 Rod Flemingův! Ten hlas mi vrátil rozum,
 Mé oko vzplanulo, obživla paměť,
 Viděla jsem, jak jsem se kradla pryč
 Od tebe, bys to neslyšel, jak tě
 Vzal Fleming na ruce a v kočaru
 Hned na to s tebou zmizel s očí mých.
 Hledala jsem tě, spatřila, poznala.
 Však dříve syna v náruč mateřskou

Nevezmu, ježž Klaes Fleming vchoval,
 Dokavád nedá důkazu, že pravým
 Mým synem je.

Dan. Hjort (padne na kolena a rozhalí prsa).

Viz hadí žihadlo na prsou mých,
 Teď puť mne na tvé srdce, matko!

Kat. Jdi nazpět do hradu.

Dan. Hjort. Ó matko má!

Nenávist máš na místo lásky ke mně.

Kat. Nenávist tato z lásky je. Hleď sem!

Zde prsten máš, ten Karel vévoda,
 Jsa mírumilovný a mladý princ,
 Jednoho dne dal tvému otci na prst,
 Když tento vítězně na říšském sněmu
 Za lidu práva mluvil jako muž.

Ten prsten měl na prstu při smrti,
 A ten ti patří právem dědictví.

Dan. Hjort (dává jej na prst).

Ve srdci svém

Chci chovat jej. Nechť nový život vleje
 Do něho. Nyní matko má.

(Roztáhne náruč proti ní.)

Kat. (odvrátí se).

Dřív musíš dokázat

Že syn jsi národa. Teď s Bohem!

Dan. Hjort. Ba matko odepři mi náruč svou,

Pokud mne lidé tímto jmenem zvou,

Dokavád nosím ještě oděv ten,

Jenž z látky Fleminga je zhotoven,

Dokavád sloužím tomu pánovi

Jež uvrh lid ve tmu a okovy,

Nechťej mně zvatí matko synem svým,

Dokavád otce svého hanobím,

Dokavád nevyčistím srdce své
Od všeho co co je v něm. — Buď s Bohem zde!
(Odejde.)

Výstup 4.

Katri (samotna.)

On jde! Co řekla jsem? Co učinila?
Mne síla opouští.
(Hmatá po sloupu a křečovitě se ho chytí.)
Tám jde, o synu můj!
Kol černých kadeřů mu hraje lesk,
Postava jeho roste jak stín noční.
Miláčku můj, můj živote, mé slunce,
Pojď nazpět do mé náruči! . . . On neslyší!
(Klesne u lešení.)

Obraz

(Učírna Erika Ericiho.)

Výstup 5.

Ericus Erici (sedí a píše. Bible a několik jiných knih
na stole.) Arvid Stolarm (vejde.)

Stol. Dobrého večera, ctihodný pane!
Snad ruším vás?

Eric. Nikoliv. Mám jen práci před sebou,
Již mohu započít, kdykoliv chci.
Učení božské já zde uvádím
Ve slova prostá národu, jak dlouho
Dech Jeho oživuje duši mou,
Nemůže nikdo mne v tom rušiti.

Stol. To chvalné je! Však předce, zdá se mi,

Nepravě činíte, že vzdalujete
Se státních úkonů, jež vyžadují
Teď více síly, nežli jindy kdy.

Eric. Všeliký člověk má své místo zde,
Já za své Bohu děkuji, v něm působím.
Dovolte, abych dopsal myšlenku,
Kterou váš příchod prve přerušil.

Stol. (mezi tím co Ericus píše).

Vy ráčíte být pravým generalem,
Bojištěm je vám bílý pergament,
Ti malí, černí bojovníci z bible
Do pole táhnou na komando vaše.
Váš kalamář je tábořem a duše
Je mincovnou, z níž vyplácíte zlatem
Bohatý žold svým věrným zástupům.
Jak děcko hrajete si s cínovými
Vojáčky, málo dbaje, jak to as
Ve státním hospodářství vyhlíží.
Však rcete pane, kdo váš nepřítel,
Jenž celou péči Vaší zaujal,
Že lhostejným jste k věcem ostatním.

Eric. (odloží pergament).

Svévolnost, zloba, ducha mrákoty
To jsou, v nichž potácíme se; a když
Ty přemoženy jsou, pak tyto kapky
Inkoustu, věřte, více pomohly,
Než krve potoky, již prolil meč.

Stol. Vy blouznivče, snad chcete mimo kruh
Se času postavit, až nenadále
Perutí svou vás mstivě srazí v prach!

Eric. Co míníte, a čeho mám se bát?

Stol. Vy nábožný a šlechtetný jste muž.
Nechcete, jako mnozí ze kněžstva,

Lid pobuřovat proti králi svému,
Ba naopak jej máte k mírnosti,
Jak možno vám. To zásluha je vaše,
Že církev finská stojí klidně, vážně
Ve všechnech času proměnách, a proto
Ze kněží říše není nikdo vážen
U krále jako vy, a nikdo více
Nenávideň od vévody jak vy.

Eric. Já bohužel vím o tom druhém.

Stol. Nuž snad se k vám dostala také zpráva,
Jež celé stádo vaše polekala,
A rozptylila kolem bran a trhů?

Eric. Mínete zprávu tu, že vévoda
Se chystá k nám. Nuž dále?

Stol. Přicházím útočiště v zámku
Nabídnout vám.

Eric. Děkuji vám.

Myslím, že nebude mi toho třeba.
Komnata je mi hradem, bezbrannost
Je zbraní mou.

Stol. Vy chcete být tu samoten?

Eric. Ne samoten

Se stádem svým a mocnou v Boha důvěrou.
Jsem sluha Páně. Já těch vašich pútek
Jsem neznalý, neb mojí úlohou
Jest chránit církev jak naproti útokům,
Jež Sigmund král pomoci kněží chtěl
Učinit na ni, tak i proti způsobu,
Jímž vévoda náš, žádostiv jsa cti,
Chce její pomoci na Švédský trůn
Se dostatí. Tož vidíte, že mi
Od vévody se není čeho báti,
Snad spíše on se bojí, čině zle.
Od Sigmunda já přízně nežádám,

Ač hojně mi jí uděluje sám.

„Knížatům nevěř,“ jesti heslo mé,
Slyš hlasu Páně v hlasu svědomí!“

Stol. A jak as zní hlas toho svědomí?

Eric. Pro vaše uši on se nehodí!

Stol. Jen nechte slyšeti, jsem v dobrém rozmaru.

Eric. Nuž, chceteli. Jak Abelova krev

Na bratra svého z země volala,
Tak lidu krev zas na vás volá pomstu.

Já sám z prostého lidu toho vyšel,
S ním trpěl jsem, jej těšil, kde jsem mohl.

By mohly mluvit hradu žaláře,
By měly ústa šibenice v zemi,

Neslýchané by věci mluvily,
O tom, jak užili jste moci své.

Nuž chcete ještě slyšeti ten hlas?

Stol. Dost, pane biskupe. Nemohu za to,

Klaes Fleming počínal si někdy krutě,
Já chtěl bych mnohé věci změnití.

Vy zapomněl jste, když jsme přísně
Si někdy vedli, že jsme trestali,

A trestající trestali jsme zločin.

Či nazvete snad zpouru jmenem cnosti?

Ha! ha! to hlas ten? Zde má odpověď:

„Kdo žertuje, ten musí přijmout žert.“

(Ze vzdálí je slyšet ránu z děla).

Pst! Co je to? Na hradě střílejí.

Výstup 6.

Předešli. Olof Klaesson (ozbrojen).

Olof Klaes. Na zámek spěchej Stolarme! Neb sotva
Jsi odešel, tu z Kastelholmu honec

Přinesl zprávu, že jest město vzato
 Loděmi vévody, a také hradní
 Náš přítel Salomon že zajat jest.
 A sotva opakoval tuto zprávu,
 Již v dálce z moře vystoupilo loďstvo.

Stol. Je vévoda též přítomen?

Olof Klaes. On s vojskem přistanul u Helsingforsu.
 Já spěchám k vojsku našemu. Vytáhni
 Hned proti němu. S Bohem, jestli více
 Se nepotkáme, pozdráv Jana ode mne!
 (Olof Klaesson odchází.)

Stol. Nuž buďte s Bohem, pane biskupe,
 Vidíte musím odkvapit. (Odejde.)

Výstup 7.

Ericus Eriei (rovná své papíry).

Kdo žertuje, ten musí přijmout žert,
 Kdo s mečem zachází, ten mečem zhyne.
 Bůh řídí vše. — Kde pak jsem přestal?
 (Začne psát).

Jednání III.

Jeviště je blíže zdi hradu. Na levo střeščí skulina, vedle
 ní voják s hořícím luntem. V pravo na jevišti prázdný
 podstavek dělový).

Výstup 1.

Daniel Hjort. Voják.

Dan. Hjort. Nu, proč pak nestřílíš?

Voj. Hlupákem byl bych

Já, kdybych nečekal. Tak vzácné zboží,

Jako je prach, chce míti jiné jídlo

Než pouhý vzduch.

Dan. Hjort. To pravda je!

Voj. Vidíte tam tu galeji? Pořáde

Se blíží, — brzy uhlídáte,

Jak stěžeň bude praskati, a jak

Uletí hlava velitelovi.

Dan. Hjort. Co proti němu máš?

Voj. Podivná otázka!

Vždyť on je vojákem jak já.

Dan. Hjort. A proto chceš ho zastřelit?

Voj. On mně to učiní.

Dan. Hjort. A proč?

Voj. Hm! proto že já s ním

Naložím stejným způsobem.

Dan. Hjort. A proč?

Voj. To ďábel ví!

Dan. Hjort. Nu chcešli vědět proč, já vím.

Voj. Já také, proto že zní rozkaz: pal!

Dan. Hjort. Ne tak, můj příteli! Kdyby ti Stolar
Rozkázal, bys si hlavu o zeď rozbil,
Zajisté bys se nejdřív rozmýšlel.
A však on střílí proti vévodovi,
Jenž jest dobrotiv k lidu chudému,
Z něhožto ty sám pocházíš a jej
V nelásce máš. On z církve hříšné zvyky
Chce vymýtít, a ty chceš získat nebe,
Že hájíš je. On šlechtu v zášti má
A jezuity, ty je miluješ.
A proto dobře činiš snad, že pro ně
Chceš zabíjet a dát se zabítí.

Voj. (zamyšlen)
Co žvástáte?

Dan. Hjort. Slyš, kdo byl otec tvůj?

Voj. Do toho vám nic není!

Dan. Hjort. Zajisté nebyl rolníkem
Neb v zášti vévodu máš selského,
Do jeho lidu střílíš. *Nuže střel
Do toho velitele tam, jenž slouží
Člověku, který o lid pečuje.

Voj. Tu máte lunt a střelte sám.

Dan. Hjort. Ne, příteli
Kdybch i vojínem byl jako ty,
Za skrovný žold tvůj bych to nečinil,
Dvakráté více za to vojáci
Na druhé straně střílí s čistým svědomím.
(Vzdálí se).

Voj. Co mínil tím? Je ďábel nebo Bůh
V tom černém kabátě? Vždyť všeho ducha
Mne zbavil, budiž bohu chvála, už
Je pozdě k střílení. Na druhé straně
Prý s větším právem s námi bojují.
Co je mi do toho? Kdyby tu byl,

Já bych jej rozsekal. — To divná řeč!
Co mám teď učinit? když jednomu
Do hlavy vlezou divné myšlenky,
Je nejlíp poradit se s přítelem. (Odejde).

Výstup 2.

Daniel Hjort (přijde, sedne na dělový podstavek a hledí
za vojákem).

Ten prvním byl, má být on posledním?

Výstup 3.

Daniel Hjort. Sigrid.

Dan. Hjort (pro sebe).
Ach, slečna Sigrid! Jak je bledá teď,
Ten malý anděl svěsil svoje křídla,
Jak kráčel by přes krev a mrtvoly,
Jak přicházel by ze žalářních sklepů,
A zpíval Flemingovy písně milostné,
K řinčení okovů. Myšlenka dobrá.
(Hlasitě) Dobrého jitra, slečno Sigrido!

Sig. Jak se vám vede Danieli?

Dan. Hjort. Děkuji, velmi dobře,
Když vyjmu strašný sen, jež měl jsem včera.

Sig. Tak vypravujte přec!
Snad se vám zdálo, že jste viděl oltář,
Kam zticha přišla dívka s obětí,
A obětí tou bylo srdce, které
Nechtělo klidně ležet na oltáři.
Tu s nebes snesli andělé se dolů
A uvedli je v tichý klid a spánek,
Pravili k vám, jenž stál, jste opodál:

Neprobud' srdce svým vzdycháním,
A přej mu míru, přej mu odtuchy.

Dan. Hjort. To krásný sen
Však nikoliv, tak krásných snů já nemám,
Já ve snu viděl špalek krvavý . . .
Však tomu nerozumíte a snad
To velmi prospěšné, nebylo by
To dobře, kdybyste to měla jednou
Snad poznati.

Sig. Mluvíte zmateně.

Dan. Hjort. Vždyť zmatek je
Teď heslem času a ve zmatku jen
Spočívá klíč k tajemství života.

Sig. O, nikoliv! Ve smířlivosti, klidu.

Dan. Hjort. To záhadné jest,
Že člověk, věda, jak věc záhadnou
Má rozmotat, ji více zamotává.
Vidíte, v tom spočívá uzel.

Výstup 4.

Předešli. Jan Fleming.

Sig. Jan Fleming zde!

Jan. Flem. Ty moje Sigrido!
U prostřed bouře zde a smrti? Jdi
Do zámku.

Sig. Tak krásné jitro kynulo mi oknem,
Tak klidné moře spí a dřímá les!
To vábilo mne ven.

Dan. Hjort (pro sebe).

To volavý je pták,
Jenž chce mne do své sítě přilákat,
Budeme vidět, jestli spolu snad
Sít tuto nepletli.

Sig. (mluví dále po tichu k Janu Flemingovi).
Tu spatřila jsem

Zde ubohého Hjorta. Ty víš všechno.
Buď laskav k němu a za přítele
Jej vezmi, uť jej zapomínat.

Dan. Hjort (který poslouchal).

Zdaž neřekl jsem to?

To hezky začíná. Nešťastná láska
Popletla ubohého Daniela,
Potřebuje někoho, který by
Jej přived na cestu.

Sig. Já opustím vás nyní. (Odejde).

Výstup 5.

Jan Fleming. Daniel Hjort.

Jan Flem. (dívaje se za Sigridou).
Jak obloha
Je duše čistá dívky milenoué,
Nejmenší mráček na ní znáti jest.
Zdaž je ti něco Hjorte?

Dan. Hjort. Chtěl byste pomoci?

Jan Flem. Jen zaměstnání chybí ti, a mysl
Je ochablá. Myšlenky unavují,
A činí tebe mrzutým.

Dan. Hjort. (pro sebe).

On měl být knězem,

A mohl odpustky si vydobýt
Za hříchy otcovy.

Jan Flem. Libo-li ti, chci promluvit
Se Stolarmem, by dal ti meč, a místo
Ve vojsku vykázal, neb zdá se, že
Zacházet umíš s mečem jako s perem.

Dan. Hjort. Vy žerty tropíte. K čemu mi meč?
Nejapně mohl bych udeřit druha.

Jan Flem. Tak trpce může láska soužit?

Dan. Hjort. Je bodlák květina, a havran bílý?

Jan Flem. Co míníš tím?

Dan. Hjort. Vše přijde na to, odkud díváme
Se na věci.

Jan Flem. Nemužné jest

Tak truchlití. Když štěstí nepřeje,
Jsi šťasten, nebo bol je přítel tvůj.
Nuž vezmi sílu jeho do své služby,
Uč zapomínat se.

Dan. Hjort. Zapomínat — a co?

Jan Flem. Cit marný.

Dan. Hjort. Ach, jak jste dobrotiv!
Ha, ha, jak lehký jest být dobrotivým. (Odejde).

Jan Flem. Zde změna jakás nepřirozená,
Mně neznámá se jeví u něho.

Ve zraku jeho cosi divého,
A ještě více v řeči se to jeví.

Však proč se mám o něho starati,
Zdaž pohrdavým, trpkým úsměchem
Mou vlídnost nesplatil? Nejlépe jest

Nedbatí o něho, neb jemu heslem
Je samoláska, proti ní pak lék
Nejlepší v lhostejnosti je.

Výstup 6.

Jan Fleming. Arvid Stolarm. Důstojník (chodě po
hradbách). Později Vyjednavatel.

Důst. Loď, která dříve s vystrčeným praporem

Ku zámku ploula s vyjednáváním,

Teď právě k hradbám přistála.

(Sestoupí s hradby.)

Jan Flem. Co žádá as?

Stol. Od loďstva vyzvání, abychom zde
Nechali řeči marných, když orchestr
Válečný zahrát chce nám fortissimo.

Vyjed. (vystoupí se strany moře s bílou korouhví
v ruce.)

Já přináším

Od Scheela admirala pozdravení,
A zvěstuji, že Karel vévoda
U Helsingforu potřel vaše vojska,
A proto otevřte nám tento hrad,
A zřekněte se na vždy Sigmunda,
Chcete-li milost obdržet.

Jan Flem. Co praví to? Zdaž slepé štěstí teď
Svět řídí?

Stol. Nuž navratte se k svému admiralu
A rcete, vévoda že přemožen
Od vojska našeho u Helsingforu
A zapuzen, a proto necht se střeží,
Doufali, že zachrání loďstvo své.
To jemu vyřídíte, ať spolehá se
On na mne asi tak, jak na něho
Spolehám já.

Vyjed. Tu zpupnou odpověď jsme čekali,
Nuž slyšte, co vám řeknu naposled.
Chcete-li déle dráždit nás svým vzdorem,
Pak admiral hned vaše přátely,
Jenž z Kastelholmu zajatí s ním jdou,
Vám před očima stít dá, a jich hlavy
Vbít na koly všem lidem k výstraze,
By, oni z krvavého řečníště
Vám hlásali, váš osud budoucí.
To rozvažte! Zde o jich život běží.

Jan Flem. Co učinili, že tak krutě mají
Být trestáni! Tvůj prapor bílý studem
Se červená při řeči takové.
Ochrana jeho zneuctěna je.

Stol. Když právo v srdcích našich vyrostlé,
Když moc a čest je hříčkou náhody,
Tu život lidský nepatrnou věcí
A halířem se stává v herně času.
Já obětuju svoje přátely
Jak oni jistě naložili by
Se mnou, kdyby se jich věc týkala.
Skloň bílý prapor svůj a pospěš si
Nazpátek, chcešli smrti ujíti.
Jedinou odpovědí na takovou
Řeč poctivý je boj na život a
Na smrt.

Vyjed. Nuž stihni tebe trest za tvoje vzdory;
Nenajdeš milosti ni slitování.
Buď s bohem zde!

(Sestoupí dolů za zeď).

Jan Flem. Jdém ven na místo otevřené, odkud
Je vidět ke druhému pobřeží.
Za dne nesmějí odvážit se toho,
Zajatým učinití násilí!
(Stolarm a Jan Fleming odejdou.)

Výstup 7.

Daniel Hjort (vejde).

Když mečem opásaný Kain pastýře
Zavraždil Abela, svědomím tryzněn,
A Bohem opuštěn, vyrobil sobě

Jakýsi obraz, jemuž zapálil
Svou oběť, a ten obraz nazval Äran.
Jak spanilý to bůžek! Slovo spanilý
Od pána přichází, a na zemi
Byl prvním pánem Kain. A duchaplný
Byl chlapík to, tak uměle zhotovil
Si modlu tuto, že v ní sobě sám
Se klaněl, jak by byla zrcadlem —
A předce posud stojí. Pro tebe
Ó cti, já žiju, umírám! — „Pro tebe
Já svého bratra vraždím!“ — Děkuji!
„Vám mnoho platí čest!“ — To majetek
Pochybný! — A přec v okovy spjal svět.
Jednoho bratra Abel měl, jenž Sethem
Sloul, proč se tento Kainu nepomstil? —
Ten zbabělec! Proč v palác Kainův se
Nevkradl, proč mu nuž nevrátil v tělo?
Snad chtěl to učinit, snad se tam vloudil
A spatřiv jeho bůžka, okouzlen
Pad na zem skroušeně. Byl zbabělec.
Zdaž ne, vy stíny krvavé? zdaž ne,
Vy všichni duchové, jenž v těchto děsných
Žalářích dole klidu nemáte,
Kde vaše kosti posud v okovech
Se v temnu bělejí! — Buď pomsta! pomsta!
Já tiše přiloudím se jako sen,
A příští noc má být můj první den! (Odejde).

Výstup 8.

Arvid Stolarm. Jan Fleming potká se s Ebbou Flemingovou.

Ebba Flem. Zde něco strašného se děje. Z okna
Je vidět na protějším břehu, jak
Se zdvihá hrůzná lešení.

Stol. Nehleďte tam, zastrašit chtějí
Statečnost naši; tím ji ještě více
Roznítí. Nuže s pánem Bohem! Já
Šlechetným těmto obětem poslední
Na cestu v onen svět dám pozdravení.
Sem vojínové k luntům! Ohněm hradby
Nechť všechny vzplanou kolem!
(Odejde).

(Rána z děla, jeviště silně osvětleno).

Jan Flem. To slávy lesk, to věnec z vavřínů,
Jenž věčným činí reka, hrdinu?
Zdaž není v Švédsku více rytíře?
Kde bodrý, zbožný lid, kde je? kde je?
Rci Ebbo, zdali boj náš, naše věc
Má na svědomí krvavý tak čin?
Rci, že ho nemá, já pak sílu lví,
A meč na každém prstu budu mít,
A v každém ostří blesk!

Ebba Flem. Do boje, synu můj!

Jan Flem. Do boje, pokud záští plápolá!
Pryč láska s touhou! — Vlasti ubohá!
(Odejde. Ebba za .ním).

Obraz.

(Hlavní tábor admirála Scheela, právě naproti zámku
města Abo. V popředí na pravo obydlí. Večír. Svítí
měsíc).

Výstup 9.

Dva vojáci vévodovi (chodíce na stráž před obydlím.)

První voj. No, ty nemluvíš.

Druhý voj. Já myslím.

První voj. A nač myslíš?

Druhý voj. Já myslím na písničku.

První voj. A já zas na pevnost . . . ta vydrží
mnoho jako želva. Víš co je to želva? — To je
taková malá velryba, která má tak tvrdou škořápku
na sobě, že ji nikdo neprorazí, a musel bys ji dát
na uhlí, aby vylezla z ní. Přál bych si, abychom
zde měli brzy vévodu, hned bychom ji obložili
ohněm po suchu i se strany moře.

Druhý voj. Jak myslíš, že to asi vyhlíží uvnitř?
Ty, poslouchej, Finové umějí čarovat.

První voj. Ať dělají, co chtějí, bez náklonnosti
lidu jsou páni jako strom bez kořenů. Potřebuje
jen přijít bouře a leží jako vyvrácené duby.

Druhý voj. Jak pak to as u nás za řekou vy-
hlíží?

První voj. Myslíš na své hospodářství? Buď
pán bůh pochválen, že jsem byl jen čeledínem u
sedláka, že nemám ničeho jiného než svůj žold,
děvče a svobodu.

Druhý voj. Teď jsou právě nejlepší žně. Chceš
slyšet mou píseň?

První voj. Nuže zazpívej ale nějakou pěknou.

Výstup 10.

Předešli. Daniel Hjort.

Dan. Hjort. Kde je váš admiral? Veď k němu
mne!

První voj. Co chceš mu, ukaž příteli svůj pas.

Dan. Hjort. Po tom se neptej. Buď mne pust,
neb střel

Do srdce mi. To je mi jednostejné.

Výstup 11.

Předešlí. Admirál Scheel (vyde z obydlí).

Scheel. Co se zde děje? Proč se vtíráte
Sem skrze stráž, rušit poklid můj?

Dan. Hjort. Já nejsem ten, co jsem. Já ne-
přicházím

Ze zámku, ač přicházím odtamtud.

Já nemám jméno, a mám jména dvě.

Den stár jsem, ač jsem přede už skoro muž.

Za víc než tisíc životů já platím

Vám, věci národa, a vévodovi.

Scheel. Podivná, temná řeč, ze které pouze

Je rozumět, že z hradu přicházíte,

Z tohoto blázince. Jak chcete, by se

Vám věřilo?

Dan. Hjort (stáhne prsten).

Ty prstene buď mojí přimluvě!

Ó, kdyby přede mnou stál vévoda,

A prsten dal bych jemu, on by věděl,

Co znamená.

Scheel (prohlíží prsten).

To znak je vévody.

Dan. Hjort. Ten prsten on

Jedenkrát otci na památku dal;

Ten zdědil jsem a s ním těž jeho krev,

A jeho nenávisť.

Scheel. Nuž následujte mne,

Budeme o tom mluvit dál. Pojď s námi

Vojáku!

(Scheel. Dan. Hjort a první voják odejdou do
obydlí.)

Výstup 12.

Druhý voják (samoten).

To něco znamená. Nemá-li něco zlého v úmyslu
proti nám, tak proti někomu jinému. — Hu, zde
při tom měsíčku je tak hrobové ticho. Zazpívám
si svou píseň.

(Zpívá)

1.

Ve světlici dívka přade,

Šátkem oči utírá,

Neplač dívko, hoch tvůj všade

Na tebe si vzpomíná.

Když jsem z domu otcovského

Na vojnu se ubíral,

Tu mi druha upřímného

Otec tuto pušku dal.

On ji druhdy nosíval,

Když za vlast svou bojovával,

Po mne má jí syn dědit,

Buduli tak dlouho žít.

2.

Zlatá žeň se domů sváží,

Po nivách je všude ruch,

A já stojím zde na stráži,

Jako bludný noční duch.

Nepřijduli zpátky domů,

Smrt mi v zemi postel dá,

Bůh dá sladce umřít tomu,

Kdo poctivě umírá.

Hanba tomu rolníkovi,

Který u pluhu si hoví,

Když jde o vlast, svobodu,
Bože zachraň vévodu!

Výstup 13.

Druhý voják. Daniel Hjort (přijde z obydlí). Později
Scheel.

Dan. Hjort. Už smlouva hotova. Se zlatem teď
Do srdce každého se dostanu
Vojáka. Hrad svou vlastní silou má
Se sřítit v ssutiny!

Scheel (vyjde z obydlí).

Peníze zapomenul jste;

Zde jsou. Na zdar! A buďte ujištěn,
Že vévodou budete odměněn!
Nuž dobrou noc!

(Odejde do obydlí.)

Dan. Hjort. Nuž dobrou noc, předešlý živote,
A tichá luno, noční duchu ty,
Ty blede svědomí, ty strašidlo
Z půlnočních matky země snů, ty
Chorobné světlo, které pochybuješ
O vlastním životě, ty nevyzrazuj
Mé temné kroky!

(Odejde.)

Druhý voj. (zpívá poslední verše své písně.)

Zlatá žeň se domů sváží,
Po nivách je všude ruch,
A já stojím zde na stráži
Jako bludný noční duch.
Nepřijduli zpátky domů,
Smrt mi v zemi postel dá,
Bůh dá sladce umřít tomu,
Kdo poctivě umírá.

Hanba tomu rolníkovi,
Který u pluhu si hoví,
Když jde o vlast, svobodu,
Bože zachraň vévodu!

Jednání IV.

(Velká sín na hradě. Ranní světlo jde oknem a ozáruje předměty na počátku jednání.)

Výstup 1.

Jan Fleming odpočívá, pohřízen v spánek v levo na pohovce, máje ruku na ob vazku). **Ebba Flemingova** (pohlíží ven).

Ebba Flem. Již slunce vychází, minula noc,
Ta dlouhá noc po neunavném boji
Čtyřdenním; ale jak dnes vychází!
Hvězd královno, svůj lesk ode mne odvrát
Upadám v nářek mdlý — a venku tam
Jak dříve stojí nepohnutě loďstvo
Nepřátelské a žádná loď nespěje
Nám ku pomoci přes lhostejné moře,
A zpráva žádná o osudu drahých
Nám přátel nepřichází sem. Však ticho!
On se už probouzí.

Jan Flem. (procitne a vstane).
Ach jaký krásný sen! Zas cítím se
Tak silným a tak veselým!

Ebba Flem. Ty měl jsi sen?

Jan Flem. A samý lesk
A mír a štěstí! Byl jsem v Quidě.
Mně přišel navštívit tam Sigmund král,
Když první míru žeň na zlatém poli
Já s lidem dohromady sklízel jsem.
Vše bylo změněno: bohaté sady,

Kde nyní pusté lesy jsou; a močál
Byl každý v pole obrácen. Můj král
Vzal pod rameno mne, tak kráčeli
Jsme skrze řady veselého lidu
A kvítí cestu naši krásnilo,
A máchalo se vzhůru klobouky.
Se vzdechem Sigmund tu pohledl na mne
A pravil: Směň svou říši za moji! —
Tak může člověk ve snu lichotit
Sám sobě, zapomenout boj a strasti,
Nemáme, matko posud žádných zpráv
O zemním vojsku?

Výstup 2.

Předešli. Arvid Stolarm (vesel.) **Později Olof Klaesson.**

Stol. Dnes v noci přišel posel; skrze stráže
Podařilo se mu sem proklouznout.

Jan Flem. Kde je?

Stol. (ukazuje na Olofa vcházejícího).

Zde je!

Ebba a Jan Flem. Olof Klaesson!

Olof Klaes. Ba, bohužel!

Elba Flem. Co s vojskem stalo se?

Olof Klaes. Poraženo, je na útěku.

Já sám bez mála padl v zajetí.

Nadarmo zástupy chci spojití,

Nadarmo volám houfy rozptýlené,

Jich mysle, porážkami rozdrážděné

Chtěly mne nutit k spolku s vévodou.

Nedejte mýlit se tou nehodou.

Jen druží zmužte se. Kdybych neměl

Naději posud, k vám bych nepřišel

Chcem raděj zahynout nežli se vzdát

Vzdoruje osud nám, chcem jemu vzdorovat!

Stol. Hrad ovšem posud nesessul se v rum,

Ač brzy se to stane; posádka

Se bouří, u děl stojí se vzdorem

A nestřílí; neb zrada se všech stran

Nás sklíčuje.

Ebba Flem. A z Polska žádné pomoci.

Jan Flem. Ó Sigmunde!

Olof Klaes. Předc ubráníme se.

Stol. My? Ach! Co jsme? Kam stačí naše moc?

My opuštění jsme a osaměli!

Ach Sigmunde, je to snad odměna,

Za věrnost, kterou k tobě chováme?

Kéž bychom nikdy byli nepoznali

Ten bídný cit, jež s mlékem vssáli jsme

Od slabých matek, který děcko pudí

Mít úctu před otcem a v šedinách

Ctít jeho mdlobu, chránit před hanou ji:

Cit mdloby to, jenž bláznovstvím se stává,

Když poddaný se musí snížit

Před králem a jej pošetile ctít

Jak otce vlasti, obhajce své cti!

O kéžbychom jej byli potlačili,

Jak vévodu, jak všechny ostatní,

A zištnost svou zaseli v tučné půdě

Povstání, a u luzy přízeň, lásku

Si zjednali; teď stát by nebyl od nás

Opuštěn a my zklamáni!

Ebba Flem. Je Stolarm to, jenž takto mluví zde,

Sloup finských rytířů a podpora

Našeho krále, přítel Flemingův,

A Finska stálý, ostrý meč!

Stol. Děkuji Ebbo!

Já po dvě noci oka nezamhouřil.

Pryč, pryč, ty slaboto; král volá tě!

Vzchop vzhůra se, mdlá myšlenko, budoucnost

Zdvihá svůj hlas, chci překonatí tebe

Ó přírodo!

(K Olofu Klaessonovi).

Jak bylo to?

Voj náš je přemožen. Tu spočívá

Vše v nás. Však ještě třeba doufati

Na pomoc z Polska. (Vejdou důstojníci.)

Zde jsou důstojníci,

K poslední poradě sem svolaní.

Výstup 3.

Předešli. Důstojníci. Daniel Hjort.

Stol. Zdaž brány hradu obsazeny jsou,

A vojínové v předu na stráži?

(Hukot za jevištěm).

Prv. důst. Hle, sami odpovídají.

Dan. Hjort. (pro sebe). Slyš, to můj orchestr
a kus, jenž hrajou,

Je vaše píseň pohřební.

Dr. důst. Jich temný hukot vzmahá se, jen stíží

Pořádek zjednal jsem. Už k vévodovi

Díl jeden prchl za temnoty noční,

Na koho ostatní se spoléhají,

Je těžko udati.

Stol. Nuž chceme hned

Vyčistit koukol od pšenice!

(Otevře dveře na balkon a mluví odtud dolů.)

Vojáci!

Mně praví se, že mezi vámi — — —
(Hluk se zmahá).

Teď ticho! bídnici, jenž rušíte
Svou přísahu, jenž s myslí zbabělou
Dusíte v srdci starou zmužilost,
Vy bídní druhové, zdaž mníte, že
Nemůžem bez vás být. Nechtě dobrovolně
Odtáhne každý vojín, který chce.
Otevřete brány hradu do kořan,
By mohl tento jedovatý vzduch
Ven vyvanout a nás zde nehubil!
(Jde rychle z balkonu).

Jan Flem. Já nemohu a nechci věřit tomu —
Stol. Jdi, sám se podívej!

Jan Flem. (dívá se oknem).

Já vidím husté davy řítit se
Ku branám. Marně vynasnažují
Se veterani mírnit je.

Stol. Jen ať je nechají.

Olof Klaes. Tys moc se odvážil.

Stol. Jen odťal ruku, jejíž ochablost
Až k srdci mohla by se rozšířit.
Teď může rokování počítí.

Olof. Klaes. Mocnosti horší
Než nevrlost zde působí. — Mně zdá se,
(pohleděv na Daniela Hjorta)

Ten bleďý obličej zde jeví žluč.

Stol. Druhové! jestli kdo jest mezi vámi,
Jenž chtěl by k vévodovi přestoupit,
Rciž volně to, a volně odejdiž,
Neb kdo zde ostanou, těm nenastává
Nic jiného, než se ctí padnouti.

(Ticho.)

Jest někdo mezi vámi, jenž by skládal

Na vévodu svou nadějí, a chtěl by
S ním vyjednávat?

Prv. důst. (ukazuje na písmo nad balkonem).
Non illo paracet

Tempore dextra reis.

Stol. Nuž, přátelé!

Ač naše důvěra ve Sigmunda
Je zklamána a lid nás opustil,
Podáme vévodovi důkazů
I v smrti, že jsme králi, sobě věrni,
Že zatracujem jeho záměry.

Až na prahu zde poslední z nás padne,
A s jásosem sem vstoupí vévoda,

Do těchto síní; jedna pochodeň
A jeden stačí muž, by na vítěze
Se sřítíl hrad a ve svých ssutinách

S porážkou naší pohřbil je. Trůn švédský
Pak zachován je a s ním Sigmund.

Tř. důst. Hurá, necht žije Sigmund král! My tebe
Chcem následovati.

Ostatní. Necht žije Sigmund král! Necht žije
Stelarm!

Stol. Tak přísahajte s mečem taseným,
Při stínech otců a při lesku slávy!

Všichni (tasí meč).

My přísaháme.

Stol. Teď nezbyvá nám nic,
Než losovat o místo ve sklepě.

Jan Flem. Potřebí není. Moje schromená
Mně ruka nedá bojovat, však předce
Má síly dosti držet pochodeň.

Tu práci svěřte mi.

Stol. Nuž tobě my
Čest svoji svěřujem. Necht každý se

Po tichu připravuje na věčnost.
Pak s čistým svědomím se sejdem zde,
Vyprázdnit, než boj začne zuřit dále,
Poslední pohár na čest vlasti, krále.

Všichni. Necht' žije Stolarm!
(Důstojníci se znenáhla vzdalují).

Ebba Flem. (Obejme Jana Fleminga).

Ó synu můj!

Stol. (odejde).

Jan Flem.

Ó matko má,

My musíme zachránit Sigridu.

Ebba Flem.

Ty pravdu máš.

Jan Flem. Odejdi s ní, buď matkou jí.

Ebba Flem.

Ó synu můj,

Jí každá žena bude těšitelkou

O mnoho lepší nežli já. — Nikoliv,

Jak hrdé vdovy Indické chci zemřít,

S obětní hranice chci spěchatí

Do chotě mého náruči. (Odejde.)

Výstup 4.

Jan Fleming. Sigríd (přijde přestrojena za selskou dívku).

Sig. Co se zde děje? Otec kázal mi,
Bych v tento oděv zde se přestrojila,
A pravil mi, že musím odtud jít.
Kam pohledím, spatřuji vážné tváře
A mlčení. Co má to Jene býti?

Proč chce mne otec odtud odstranit?

Jan Flem. (celý výjev něžně a vroucně).

My všichni zde hodláme zemřít dnes.

Sig. (pokorně).

A proč? — — —

Jan Flem. My chceme vypravit tě od nás,
V tom oděvu tě nikdo nepozná,
Až dostaneš se k našim přátelům,
A cesta vede volně přes chobot,
Kam někdy jenom koule zabloudí.

Sig. Kéž by mne zastihla! — Ty se mne neptáš,
Zdaž tomu chci . . .

Jan Flem. Odpověz Sigrido,
Rci upřímně — když slíbilas mi ruku,
Zdaž z lásky bylo to?

Sig. Což dala jsem ti kdy
Nějaký podnět k pochybování
O věrnosti?

Jan Flem. O nikoliv!
Však srdce příčin neodvažuje.
Já nevím, ale — — řekni Sigrido
Zdaž můžeš milovat?

Sig. Ne vroucně tak jak ty.

Jan Flem. Nech pohledět mne do tvých krásných
očí,

Rci, kdybych prosil tě, bys zůstala
Se mnou zde umřít pospolu — zajisté
Nezářila by radost z nich. Neb snad
Bys svolila a doložila k tomu:
„V té dusné síni zde tak ouzko je.“

Sig. Nikoliv.
Jan Flem. A přec.

Ach Sigrido! když nemilovalas mne,
Proč dala jsi mi ruku svou, a proč
Jsi neřekla: Já nemiluji tě.
Nebyl bych trápil tě tak dlouho, jak
Jsem posud mimovolně činil to.

Sig. Ó bože můj!
Jan Flem. Nečiním tobě předhůzek, ba spíše

Sám sobě. S Bohem, s Bohem sestro má!
 Buď šťastnou jedenkrát, až najdeš duši,
 Jež tebe hodna jest, a pomni na mne,
 Jak přítele!

Sig. Ne, Jene, pryč mne neposlejš. Třeba
 Nebyla hodna s tebou umřítí,
 Přec jiného si nepřēju než smrt.

Jan Flem. A proč?
 Je vidět, že jsem tobě nebyl milým
 Jak někdo jiný snad. Jak může srdce
 Tvé být tak tvrdé a tak něžné zas.
 Nuž s Bohem buď, teď spokojeně umru.
 Ty ale nesmíš učiniti tak.

Sig. (pro sebe). Ó kéž bych měla zmužilost
 Vše jemu vyjevit!

Jan Flem. Já jdu
 Obstarat loď ku tvému odjezdu.
 Buď zatím s Bohem! (Odejde.)

Sig. Ach! Zůstaň, Jene!
 On odešel, a neslyšel mne. Bože!
 (Přikreje si obličej rukama).

Proč zůstavil si mne a odevzdal
 Do vůle srdcí zlých! — Hle bílý ten
 Zde věnec na obrazu Matky Boží!
 Zdaž jsem ta samá, která dřív jej vila?
 Tak podobám se jí, jak růže zvadlá
 Se čerstvé podobá.

Výstup 5.

Sigrid. Daniel Hjort.

Sig. (spatří Daniela Hjorta).
 On zde!

Dan. Hjort. Kdo vás tak hyzdně vystrojil?

Sig. Nelíbili se vám ten oblek můj,
 Já neptala se o váš úsudek.

Dan. Hjort. Zdaž viděla jste na zlomených
 skvostech

Líbeznou někdy barvu květiny?
 Zdaž viděla jste vlnu berančí
 Na vlčím plemenu, neb září slunce
 Kdy ve hrobě? kde máte zrcadlo,
 Má slečinko?

Sig. My naposled
 Dnes spolu mluvíme, a vy tak
 Můžete mluvit?

Dan. Hjort. Nuž, mohu říci něco jiného.
 Kdo jste, vy krásná škraboško?

Sig. Odpusťte, jestli jsem
 Vám ublížila, učinila jsem
 To nerada.

Dan. Hjort. Když satan pokouší,
 Andělskou vezme podobu.

Sig. (vzdalujíc se). Ó Bože můj!

Dan. Hjort. Jen modlete se, modlete! Vám třeba
 Je toho. Neobracujte své srdce
 K ničemu jinému, by jmeno vaše
 Nedošlo potupy. Neb v časech zlých
 Se sluší hledat pomoc v nebesích
 A prostě! Snad vám bude milostiv
 Bůh alespoň tak, jak je spravedliv.

(Sigrid odejde.)

Výstup 6.

Daniel Hjort (samoten).

Mám umřít nechat vás, a umřít s vámi,
 A s vévodou a vším v týchž plamenech?
 Boj byl by ukončen a všemu konec,
 Tak vlast by měla mír, a smrt by hustým
 Pokryla závojem až do soudného
 Dne moje tajemství a všechny hříchy
 Jak přítel tak i nepřítel . . . Ha ty
 Se leskneš zkázonosný meči, jenž
 Nad hlavami se vznášíš tisíců,
 Na tenké niti vůle mé! Ne, ne,
 Snad proto nebyl já jsem vychován,
 A proto nekoluje potlačená
 Má krev od srdce k mozku bouřlivě.
 Nebesa v hloubi skryla novou sílu,
 By světa osud odtud rozhodla.
 Nuž naplň, pomsto, srdce mé tvým dechem,
 By mimo tě neznalo ničeho!
 Divoké záští, ty se pevně drž
 Za srdce kořeny a tlukot jeho
 Ty samo říd!

Výstup 7.

Daniel Hjort. Arvid Stolarm. Olof Klaesson. Jan
 Fleming. Veterani (přinášejí skleniče na víno). Důstoj-
 níci. Později Sigríd.

Stol. (v hovoru s důstojníkem).
 Když jsem byl chlapcem ještě, měl jsem bratra,
 My byli dvojčata. On zemřel v mládí.

Mám v paměti, jak na hrobě jsem jeho
 Se modlil, bych nemusel v černou zem.
 Podivno, že nerozumných těchto
 A děckých přání sobě vzpomínáme, —
 Neb nyní vzduchem cestu konat chceme
 Z života přes zemi. Dej pohár sem!
 Na zdraví věrní soudruhové,
 Neb skvělou perlu slávy na dně svém
 Má pohár života! —

(Všichni pijou.)

Zazpívej, Olofe, zazpívej nám
 Nějakou píseň veselou!

Olof Klaes. Zdaž máte všichni poháry? Sem hleďte!
 (Podává jeden pohár Danielovi Hjortovi, který jej
 s nechutí přijme).

Zpěv:

Svatý Jiří to byl rytíř řádný,
 To byl hrdina!
 V boji nevyrovnal se mu žádný,
 Ani u vína.
 Když se napil, s mečem bez prodlení
 Na draka vyjel,
 Drak pod mečem jeho v okamžení
 V krvi se svíjel.
 Hurá, nechť žije zmužilost!

Sbor. Hurá, nechť žije zmužilost!

Olof Klaes. (k Danielovi Hjortovi).

Nuž Danieli, pohár tvůj je plný,
 Proč nepiješ? Vyprázdni jej!

(Zpívá)

Svatý Jiří princeznu si domů
 Přived za ženu.

Jeho tehán mu chtěl dát ještě k tomu
Svoji korunu.

„Korunu rač králi nechat sobě,
Synovi ji dát,
Já chci život obětovat tobě,
Za tě bojovat.“

Hurá, nechť žije zmužilost!

Sbor. Hurá, nechť žije zmužilost!

(Je slyšet rána z děla.)

Olof Klaes. Už začínají. — Ještě jeden verš.
(Zpívá)

Proti vrahům sto sám v jednom čase
Vyjel do pole,

Král se chvěl, on potřel je a zase

Přijel vesele.

Král uzavřel na vítězné dráze

Se už zastavit.

Ó jak, pravil, bylo by mi blaze

Tvoji sílu mít.

Hurá, nechť žije smrt!

Sbor. Hurá, nechť žije smrt!

(Při tomto verši se ten a onen z důstojníků vzdálí).

Olof Klaes. (k Danielovi Hjortovi, jenž chce odejít)

Kam chceš jít, Danieli Hjorte?

Dan. Hjort.

Co ptáš se potom?

Olof Klaes. (drží jej zpátky).

Ty zrádce! — Hle, jak bledne při tom slovu!

Dan. Hjort.

Pryč ku hradbám,

Než přijde vévoda!

Olof Klaes.

Padouchu, vyznej se!

Dan. Hjort.

Chci důkazy

Od mojí nevinnosti odráží

Se z hrdla tvého jmeno: padouchu!

Sig. (vejde).

Olof Klaes. Chceš důkazy? Cos činil v temné noci
V ležení admirála?

Dan. Hjort. Co činil jsem?

Nuž řekni, když to víš.

Olof Klaes.

Aha! Tak předce

Jsi ty to byl. — Ač jsem jej nepostihl

Sám sebe prozradil. . . .

Důst. (tasí zbraň).

Smrt zrádcevi!

Sig. (vrhne se mezi ně)

To není možné! slyšte, slyšte jej!

Dan. Hjort. Nepřistupujte ke mně. Schovejte

Své meče! — Ano zrádce, zradil

Jsem vás!

Sig. (padne s výkřikem Janu Flemingovi do náruče).

Dan. Hjort (mluví dále).

Já ten jsem, jehož slovo vaši moc

Rozprášilo jak listí, já jsem ten,

Jenž v záhubu vás uvrhl — a to

Je chlouba má.

Prv. důst. Jen skolte ho! (Plačí se k Danie-
lovi Hjortovi; on vytrhne jednomu důstojníkovi
zbraň, a hájí se).

Olof Klaes. (vyrazí Danielovi Hjortovi zbraň
z ruky).

Ne, větší trest ho stihnout má!

Stol. Ty černý nevědku — v nějž silně tak

Jsem důvěřoval. V životě tak trpký

Vždy konec bývá. Nalož s ním jak chceš.

Já dolů spěchám. Boj už začíná.

(Odejde se všemi důstojníky; hned na to Olof
Klaesson s Danielem Hjortem).

Výstup 8.

Sigrid. Jan Fleming.

Jan Flem. (drže posud Sigridu v mdlobách).
 Ubohá! Jestli všemu rozumím!
 A onen povrhel! Spí, věčně spí!
 (Položí ji na pohovku).

Obraz.

(Sklep na prach, oddělený dvěma pilíři. Daniel u jednoho
 přikován. Za druhým je vidět sud s prachem).

Výstup 9.

Dan. Hjort. Zde u pilíře v okovy mne dali
 Ve hradní prachárně. Umřítí musím
 Tou samou smrtí s nimi. Patřítí
 Já musím na to, jak zde pochodeň
 Probudí vzteklici ve spánku hrůzném,
 Jež vzehopí se zahubit lid i vlast
 I vévodu. O moci pekelná!
 Rozervi pouta má, zboř sklepení
 Žaláře, uveď kletbu mou na hlavu
 Těm katanům a zločincům!
 Ty držíš řetěze! železo bídné,
 Máš více síly, věčnosti než duch můj!
 Ha, ha, ha, ha! — Slyš jak se sklepení
 Mně vysmívá! Ó smrti vybav mne!
 Nechť potomků mne kryje potupa,
 Jen vévodu a národ zachovej.
 — — — — —
 Nižádná odpověď, ni útěcha! —
 Jen temně jak ze světa jiného

Zavzdychne ve sklepení děla hlas.
 Má hlava je tak těžká, myšlenky
 Se matou mi. (Omdlí u pilíře).

Výstup 10.

Daniel Hjort. Jan Fleming. Arvid Stelarm (s hořící
 pochodní).

Stol. Zde pochodeň. Již z dvoru hradního
 Nás vytlačili k dveřím. Vévoda
 Je v čele útoku. Již na dvoře je,
 Jak uslyšíš ve sklepě znamení
 Hned zapal prach. Buď s Bohem. (Odejde.)

Výstup 11.

Daniel Hjort. Jan Fleming.

Jan Flem. (svítí pochodní na Daniela Hjorta).
 On padl do mdloby!

Dan. Hjort (přijde k sobě).
 (Mlčky dlouho na sebe pohlížejí.)

Jan Flem. Smíš směle ještě na mne pohlížet!

Dan. Hjort. Můj pohled jako svědomí tě tíží!

Jan Flem. Vykonej poslední svou modlitbu!

Dan. Hjort. Kéž uschne raka ti! — Já hotov jsem
 Již s modlitbou.

Jan Flem. Bůh není přítomen, když umírá
 Takový bídník.

Dan. Hjort. On není při tvém záměru.

Jan Flem. Znamení ozvi se! Ty zachováš
 I trůn i krále.

Dan. Hjort. Zanikni znamení! Původce zhouby!

Jan Flem. Tys vyvolal je a jím zahyneš.

Dan. Hjort. A s sebou do propasti strhnu vás.

Výstup 12.

Předešli. Sigríd.

Sig. To lež je, černá lež, že zahubit
Chtěl všechny nás. Ne, tomu nechtěl on,
On neučinil toho.

Jan Flem. (chladně).

Ty zde Sigrído?

Co hledáš zde?

Sig. Chci jistotu a smrt.

Jan Flem. Ó nešťastnice, nepoškrvňuj sebe,
Své jméno, svého otce! Zločinné
Skrej city!

Sig. Co jméno je a otec proti němu!
Mé srdce aspoň v smrti hodině
Chce jednou volně bít a upřímně!
Já jsem tě Hjorte jednou milovala.
Ó rei, že duše tvá to nespáchala.
Tys nespáchal ten zločin? Mluv — Ty mlčíš...

Dan. Hjort. Já miloval tě jednou Sigrído;
Já mlčím, nechci zničit tě.

Sig. Tys učinil to?

Jan Flem. Zdaž pochybuješ ještě?

Sig. Ach, kéž by prasklo toto sklepení
A s puklým srdcem přišlo k zničení!
Dej, Jene, ruku mi. (K Danieli Hjortovi) —
Tys tentokrát

Naučil ubohou mne pohrdat.

Jan Flem. Můj ocel vře skoupat se v krvi jeho,
Však nechce pít krev vraha zločinného.

Dan. Hjort. Na konci života mluvíme pravdu;
Nuž slyšte opovrženého mne —
Z něhož jste v zlatých síních otroka
Si zkroušeného chtěli vychovat,

A proto vzali mne a hubili
Mou sílu v knihách, schromli rámě mi,
I odstranili meč a užili
Mé ruky k péra službě malátné,
Pochybnost, zhrdání a lhostejnost
Jste pěstovali ve mně; když pak jsem
Žil ponížěn a povržen, tu lesk
Váš odrážel se od mé nicoty,
Tu ke mně přišel netušený host.
Snad pamatujete tu starou ženu
Při vaší slavnosti. Tam přišla syna
Vyhledat svého, a ten poslední
Byl z lidu, od vás zničeného.
S ní stál u hrobu otcova a hrob
Ten popraviště byl; syn potom s vámi
Šel v zlatou síň, kde v temném vězení
Končili bratři život v trápení,
Že volnost svou a práva hájili,
Za to svůj život bídně skončili.
On ještě v smrti klně — vrazí, vám,
A tento syn — před vámi stojí sám.

Jan Flem. Přestaň!

Sig. Ty osude!

Jan Flem. To lež!

Sig. Nikoliv, jenom slyš!

Dan. Hjort. Ku zášti mému dala zášti své,
Svou pomstu přidružila matka k mé,
A srdce zhrzené nabylo míru,
Pochybnost vešla v pevnou zase víru.
Já neměl meče, já jen slova měl,
Já neměl moci, ouskokem já šel.
A hle má lest nad vámi vítězí.
Ač spjali jste mne v tuhé řetězy,
Vy pravdu nemůžete potlačiti;

Ač zločin můj mne v jistou propast sřítí,
Soud boží zastihne vás v mojím pádu.
Ač vykonáte nad vévodou zrádu,
Neuhasíte svíci života.

Nechť pýcha vaše hradby rozkotá,
Váš čin a vaše divá msta

Propadá soudu potomstva!

(Znamení, rána z bambitky se ozve ve sklepení.

Řinkot mečů a hlasy).

Jan Flem. To naše znamení! — Nuž na
soud věčný! —

Hlasy v sklepení. Vévoda zvítězil!

Dan. Hjort. Zadrž!

Sig. (vytrhne při zvolání Daniele Hjorta Janu Flemingovi z ruky pochodeň, a střelhitě mrští jí daleko o zem. Sigrid omdlí a padne Danieli Hjortovi k nohoun).

Dan. Hjort. Vezmi mně okovy!

Výstup 13.

Předeslí. Důstojník a vojáci vévodovi
(vrazí do sklepení s pochodněmi a tasenými meči).

Jan Flem. (chopí se jedné pochodně).
Sem pochodeň!

Dan. Hjort. Uchopte ho!
(Někteří vojínové chopí se Jana Fleminga).

Jan Flem. Již příliš pozdě!

Dan. Hjort. Sejmete pouta mi!
(Vojínové vyprostí jej z vazby).

Pryč, praskni sklepení, a pukni srdce!

Jen vzduch a svobodu! (řítí se ven).

Sig. (přijde k sobě).

O bože můj! co učinila jsem!
(Zase omdlí).

Jednání V.

(Chodba ve vězení. V pozadí troji dveře. Na levo vchod, na pravo je chodba prodloužená v žalář, odkud postranní chodba běží do pozadí a tvoří tudíž tmavý výklenek na pravo v pozadí).

Výstup 1.

Hlídač vězňů (samoten.)

Když jsem byl mladý, byl jsem veselý chlapík. Hejsa! Bylo to veselé živobytí, když za vévody Jana pivo teklo ze sudů a na hradě se rozléhaly hlasy hodovníků; já byl mladý, obratný sluha na hradě, a na každém prstu holku. Sotva jsem se oženil, přišlo psaní od krále Erika ze Švédska, bratra vévody Jana, a vévoda přišel pod zámek a závoru. Sotva mi křičel první chlapec v kolébce, dostal se vévoda ven, posadil na své místo krále Erika a stal se sám králem. Tak jsme měli nějaký čas pokoj, až posléze král Jan vytáhl svého bratra ven a poslal jej na onen svět. Divná to věc, že moje žena a král Jan zemřeli jedné noci; tak že nevím, jestli on to zde strašil anebo ona. On měl sice na svědomí vraždu bratra a mnoho se o něm mluvilo, ale byl to přede nábožný a bohabojný člověk. Pak jsem se zase oženil, bylo to právě toho roku, když Sigmund, Janův otec, stal se králem. On nevydržel tu dlouho, ačkoliv Klaes Fleming byl pevně při něm. Od toho času měl jsem zde mnoho lidí, přátel vévodových i Sigmun-

dových — a teď — inu tak to jde na tom světě.
Mohl bych říci, jak to stojí psáno v žalmě:

Každý ve světě je host,
Všude samá nestálost.

Já sám byl jsem ve své mladosti nestálým a vrtkavým. Teď už nespolehám se ani na tu ani na onu moc. Konám svou povinnost a nebojím se žádného, leda hrobaře, neboť on otvírá dveře do vězení, z kterého se nikdo nevrátí.

Výstup 2.

Hlídač vězňů. **Olof Klaesson** (přijde přestrojen z levé strany).

Hl. věz. Vy zde, Olofe Klaessone? — Jste živ?

Olof Klaes. Buď tiše! nech mne mluvit s bratrem

Hl. věz. A však . . .

Olof Klaes. Buď bez starosti ohledně své služby. Já nehodlám jej osvobodit. On tak dobře svou věc vedl, že se od vítěze nemá čeho obávat.

Hl. věz. Inu ano, vidíte, to je tak, vězení a já jsme jedno, jako vy a váš meč. Já jsem tvrdé železné dveře, jen tvrdé železné dveře, nic do žaláře sám nedám a nic také odtamtud nepustím. To je moje věc jak vidíte. Včera bych byl se žalářem umřel, byl bych udělal skok do druhého světa, ale pomoci někomu ven dnes nebo zejtra, ne to nejde; to je proti mému svědomí, nikdy jsem toho před tím neučinil.

Olof Klaes. Ty jsi stará rezavá korouhvička. Chceš mne pustit k Janovi neb ne? Já nemám zlata, bych ti dal; ale chceš, vezmi mne na místo něho.

Hl. věz. Pán bůh chraň! Vy mne křivě posuzujete. Máte jej vidět, ale dělejte zkrátka, nebo vévoda je zde v okamžení! — Pojdte ven, pane Jene, někdo s vámi chce mluvit.

(Otevře dveře na pravo v pozadí).

Výstup 3.

Předešli. **Jan Fleming.**

Jan Flem. (chce obejmout Olofa Klaessona).

Ty žiješ bratře a jsi na svobodě?

Olof Klaes. (nedá se obejmout.)

Zadrž!

Svou čest jsme ve tvé ruce vložili. —

Jak vyplnil jsi svoji povinnost?

Jan Flem. Ty viníš mne!

Má odpověď . . .

Olof Klaes. Mluv! pro tu odpověď zde vzdoruji smrti. Pro ni z nepřátelských

Jsem rukou včera ještě vydral se,

Mně žel a hanba síly dodaly,

Když marně čekali jsme vyplnění

Bez tvojí pomoci. — —

Jan Flem. Chtěj mluvit s někým jiným;

Mé hoře řeč mi odnímá!

Olof Klaes. O bídná zbabělosti!

A to můj bratr je!

Jan Flem. Ty mýlíš se.

Bůh ví, já nejsem bázlivec!

Olof Klaes. Tak odpověz.

Nepřeju sobě jiného, než bys

Té myšlenky mne zbavil.

Jan Flem. Nuž slyš!

Kdybys byl ostal zde, mohl jsi vidět
Nevěrnou Sigridu u nohou otce,
Zbavenou smyslů nad svým činem.

Olof Klaes. Co stalo se?

Jan Flem. Zločinná láska k zrádci . . .

Olof Klaes. Nemožno!

Jan Flem. Pochodeň vytrhla mi z ruky.

Znamení zradilo nás vévodovi.

Sem vtrhli jeho vojáci, co dále

Se dělo, nepamatuji.

Olof Klaes. Tak všechno proti nám se spiknulo!

Teď rozumím nočnímu zjevu tomu.

Jan Flem. Viděl jsi ji?

Olof Klaes. To byla jistě ona.

Já viděl v rouše bílém postavu,

Kde zeď se nejvýš vzhůru vypíná,

Tam lehce jako mlha kráčela.

Na černých kadeřech se třpytila jí

Ozdoba zlatá v způsob koruny,

A píseň pěla k šumu vln a jistě

Tak kráčela, jak náměsíční člověk,

Po strmých hradob kraji nejvyšším.

Já tiše odříkával modlitbu

A šel jsem ke zdi, ona zmizela.

Jan Flem. To ona byla! — Myslíš snad že ne?

Hl. věz. (při vchodu).

Vévoda kráčí sem. Nu spěchejte!

Olof Klaes. (dá ruku na meč dívaje se ke vchodu).

On ještě daleko. Slyš Jene mne!

On vezme život ti. Však posavád

Neviděl tě, tys větev poslední

Našeho řádu. Umru za tebe

Směníme šat, ty unikneš.

Jan Flem. Ne, nikdy, nikdy Olofe!

Olof Klaes. Ty musíš!

Pamětliv budiž jmena našeho.

Jan Flem. Ty zůstaň na živě

(Odejde do svého žaláře).

Hl. věz. Po nás je veta, budeteli déle

Prodlévat! Jděte v toto sklepení,

Tam v stínu nespátí vás nikdo.

Olof Klaes. (skrývá se).

Nuž slepá štěstěno, buď příznivá mi,

Čas posud není k umření!

Výstup 4.

Hlídač vězňů. Vévoda Karel. Admiral Scheel. Později
důstojník.

Vév. Zde tedy Hjorta seděti si nechal?

Scheel. To bylo jeho přání.

Jak mile jsme mu sňali okovy,

Ven z vězení se vyřítíl a chtěl

Utéci z hradu pryč nedbaje řeči

Mé, kterou jsem jej vlídně chlácholil.

Konečně vrátil se a vešel v hrad

A tiše odebral se v komnatu

Tu nejskvělejší, aby Vaši Milost

Zde mohl viděti.

Vév. Podivnou věc jsi o něm vyprávěl,

A předce pravdě podobnou. Ta budí

V mé duši radost, také zároveň

Měl bych ti, vytýkat, že lhostejně

Tak zacházel jsi s jinochem.

Scheel. Já Vaší Milosti . . .

Vév. Dost, já už vím, co říci chceš.

Dej prsten sem, jež přijals od něho,

A který druhdy jeho otcí jsem,
Jak praví, daroval.

Scheel (dá vévodovi prsten).

Zde jest.

Vév. (vezme prsten). Skutečně je to on.

Teď jeví pravdivost se jeho slov.
A jakou budí ve mně upomínku
Ten prsten! Tehdáž byl jsem ještě mladý,
Když daroval jsem jej, a netušil jsem,
Jak osud se mnou příště naloží.
Již tehdáž smělé myšlenky jsem choval,
Horoucí lásku k otcí mého skutku
Slavnému, ku svobodě naší vlasti,
Té čerstvé bylině, jež počala
Teprva rozkvítat; a často zlostí
Zatínal pěstě jsem, když bratří starších
Nestálá mysl, kněží lest a šlechty
Duch vládychtivý dílo vznešené
Ku pádu přiváděl. Přišel můj čas,
Ten přišel jako bouře přichází,
A jako bouře vyčistit chci sever
Od všeho dýmu, jenž ve vzduchu leží,
Od všeho písku, jenž se shromáždil
Na jeho půdě. Vítězství je mé,
A toho užiju, by žádný více
Mně nemoh vyrvat ho. Můj rozsudek
Zní v způsob ten, a má být vykonán,
Že žádná milost nesmí sekeru
Zadržet. Švédská koruna je má.
Teď v zemi bude mír a blahobyť.

(Obrátí se k Scheelovi).

Jak stojí věci? Vyhotovili
Žalobu soudcové a vynesli
Už výrok?

Scheel (podá mu dvě listiny).

Zde oboje.

Vév. (nahlídne do nich).

Zde zrádcové jsou a jich ortel.

(Vracuje mu spisy).

Nuž dobře! — Stát se má po právu!

Důstoj. (vejde a podává vévodovi list).

Jednoho poslá zajali jsme z Polska,

Jenž nesl Stolarmovi tento list.

Vév. (vezme psaní).

Je od Sigmunda! Nuže má jej mít.

(Důstojník odejde).

Odevzdej, strážce, Stolarmovi zde

List tento. (Dá hlídači vězňů list. K Scheelovi)

Pojď, my se vrátíme.

(Vzdálí se zároveň se Scheelem.)

Výstup 5.

Předešli. **Arvid Stolarm** (přijde z levých dveří).

Hl. věz. Vyjděte pane plukovníku ven,

Mám psaní pro vás zde. (Odevzdá mu psaní).

Stol. Od Sigmunda!

Mrtvému mně! „Arvide Stolarme!

My vzdáváme ti díky . . . rádi bychom . . .

Pomoci žádné nemohli jsme poslat . . .

Já pochybuju, jestli moje hlava

Ubohá stojí za krev vylitou

Nadarmo. S bohem budiž Švédsko mé! . . .

Raděj se budu držet svaté víry.

Než aby sever pro mne krvácel,

Nechám korunu v ruku nepřátel . . .

Kéž Bůh to napraví . . . přijď ke mně zas,

Král vděčný tebe v Polsku očekává.“

Poslední rána to. Co otec zničen,
Od vlastní dcery zneuctěn, a v bitvě
Porazen, zajat; — a tím neštěstí
Je dovršeno.

(Přikreje psaním oči a chystá se jít nazpět do žaláře).

Vév. (s orčelem smrti v ruce).

Zde jiný list, jenž také patří vám —
Nikoliv od krále, však od vlasti.

Stol. Vy zde jste, vévodo! Já znám ten list,
Jež podáváte mi, a nemusím
Jež vidět. Odpověď má jenom zní:
Já poslušen byl krále.

Vév. V posledním okamžení dělal jsi
Životu mému a cti ouklady.

Čti výrok smrti!

Stol. Milosti nežádám. Boj skončen je,
Teď Finsko patří vám a Sigmund král
Nás opustil. Tu nezbývá nám nic
Než na smrt jít. (Klekne na jedno koleno)
Však milost žádám, vévodo, malému
Onomu zástupu, jenž zbyl z armády,
Která šla za mým praporem. Jich mysl
Hrdinná zasluhuje uznání.

A jestli vlasti blaho žádáte,

Ušetřte synů těchto šlechtých!

Vév. Čas minul, kdy jsem milost nabízel,
Tenkráté pravil jsem: kdo milostí
Pohrdne, běda mu, pak slitování
Nebude žádného. Zde jsem a slovu
Chci dostáti.

Stol. Nuž smočte v krvi naší jméno své,
By pak se nikdo vaší milostí
Nemohl honosit, smočte je též
Ve krvi Jana Fleminga.

Vév. Ty směle! Smrt ti brzy ústa zavře!
Veď do žaláře nazpět jej. —

Stol. (jde do žaláře veden hlídačem vězňů).

Vév. (k Scheelovi).

Zdaž znáš mladého Jana Fleminga?

Scheel. Co o něm slyšel jsem, stvrzuje pravdu,
Že přísný muž má mírné, zbožné syny.

On nevinný a šlechtný sem přišel

Z Varšavy k vůli dědictví a v boji,
Se zúčastnil. On nezrušil jak druží,

Když hrad nám zavřeli, daného slibu.

Vév. Předc on to byl, jenž do povětří hrad
Měl prachem vyhodit.

Scheel. Byv sveden odvahou a nevinností.

Vév. Nuž přiveď jej; chci zkusit, co se dá
Dobrého od Fleminga očekávat.

Výstup 6.

Vévoda. Scheel. Hlídač vězňů; před ním **Jan Fleming.**
(Načež hlídač a Scheel ustoupí do pozadí).

Jan Flem. (pro sebe).

Tu stojí on; — tak málo podoben

Je králi, jako cti se podobá

Ctižádost, nebo jako moci je

Podobno násilí.

Vév. (pro sebe).

To syn je Klaesa Fleminga, on byl

Ten jediný, jenž mohl měřit se

Se mnou; byl pevný, rozhodný a tvrdý

Jak já — můj protivník již mrtev.

Jan Flem. (pro sebe.)

Mně bylo za dnů blažených tak snadno

Smrt podstoupit, teď když vše ztraceno,
Jak může naděje mi volati:

Buď živ! A, jestli vrátím se zas zpět,
Jak mohu králi v oči pohledět?

Vév. Vy Jene Flemingu prý méně vinen
Jste nežli ostatní, přistupte blíže!
Nuž chceteli, prost vazby, vstoupiti
Do služby mé a místa ve Varšavě
Se vzdát u dvora krále Sigmunda,
Zde přijmete co závazek mou ruku
Na smířenou.

Jan Flem. Milosti Vaše! —

Jak vysoce si vážím šlechtného
Vašeho návrhu, tak vysoko
Ceníte jistě cit, jenž odpověď mou
Zde na pokraji hrobu diktuje:
Já nemám příčiny, proč krále svého
Bych opustil a věrnost svoji k němu
Nevděčně porušil.

(Padne na jedno koleno).

Já nemohu než ve vši pokoře
Zde žádat za velikodušnou milost.

Vév. (trpce se usměje).

A jakou výminku chceš předeepsat mi,
By od tebe, co souzeného soudce
Má milost mohla za velikodušnou
Být vážena?

Jan Flem. Trest dejte mi, jsem vaším zajatým.

Zajatec váš ať navždy vlast svou ztratí,
Leč král a čest a věrnost víc mi platí.

Vév. Ty dosti dáváš znát, že od otce
Jsi zdědil povahu a zmužilost,
A dáváš výstrahu, co od tebe
Jest nadíti se nám, budeš živ.

Jan Flem. Já přísahám — — —

Vév. Tvá přísaha je polovičatá.
Zamítl milost jsi. Na sliby nedám.

U popraviště zas se shledáme.

S Bohem! Teď půjdu k Hjortovi, ty Scheele

Mne následuj!

(Odejde s Scheelem prostředními dveřmi v pozadí,
které hlídač vězňů otevře).

Jan Flem. Umřítí tedy! — Pouhý krátký sen
Byl život můj a žádná stopa po mně
Zde neostane. Ó to kruté jest.

To kruté jest umřít v své mladosti! —

Výstup 7.

Jan Fleming. Hlídač vězňů. **Olof Klaesson** (vejde).

Olof Klaes. Já musím pryč. Máš něco na srdci,
Čím bych ti posloužil?

Jan Flem. Mou matku pozdravuj a Sigridě
Dej slušný hrob. Buď s bohem!

Olof Klaes. S Bohem!

Hl. věz. Neručím za to, co se může stát,
Když budete děl vahati.

Jan Flem. S Bohem. (Odejde do svého žaláře).

Hl. věz. Už přicházejí!

Olof Klaes. Buď tiše!

(Hlídač otevře prostřední dvéře. Olof Klaesson
schová se za ně).

Výstup 8.

Předešli. **Vévoda.** **Scheel.** **Daniel Hjort.** (Vejdou těmi
otevřenými dveřmi).

Dan. Hjort. Co zamýšlí

Učinit se mnou. Pozoruj na něm,
Že on mnou pohrdá.

Scheel (k Danielovi Hjortovi).

Vy ostáváte zpět.

Chcete zde ostati?

Dan. Hjort. Já jdu. — Ať mají
Už se mnou záměr, jaký chtějí. Já všem
Chci vzdorovat.

(Vévoda, Scheel a Daniel Hjort odejdou na levo).

Olof Klaes. (hotoví se jich následovat).

Než se světa se budu ubírat,
Jen jedno musím ještě vykonat!
(Odejde rychle za ostatními).

Obraz.

(Otevřené místo blíž hradu. V pozadí město Abo.
V pravo vrch).

Výstup 9.

Ericus Erici vede **Ebbu Flemingovou**. **Vévoda Karel**
(potká je).

Vév. Konečně předce, pane biskupe
Se vidět necháte.

(Pohleděv na Ebbu Flemingovou.)

Však zdá se, učinil jste opatření,
By naše setkání ve prospěch váš
Mne nenaklonilo.

Eric. Proto zde nejsem. Povolání mé,
Je těšit zármutek, varovat pýchu.

Vév. To poslední jste nejdřív činit měl,
Pak mohl jste to první zamezit. —
Neb méně krve, méně také slz
Vyžadoval můj příchod sem.

Ebba Flem. Zde nikdy nestála by Vaše Milost,
Kdybyste se lští nepřišel.

Vév. To spravedlivá pomsta je,
Již zplodil vlastní přepych váš.

Ebba Flem. To bájka výhodná pro Vaši Milost.
(Zvonění)

Vév. Vy pyšná dámo, štěstí, že jste ženská,
Jináče vám by také zvonili.
(Odejde.)

Ebba Flem. Umíráček to! — Milost! . . . ne,
on nesmí

Ku svému vítězství připojit slzu
Zničené matky.

Eric. Nuž uroňte ji v láno přítele
Bůh sice přísně soudí skutky zlého,
Však slyší prosbu srdce skroušeného.

Ebba Flem. Tam k vršku vedte mne. — Mé
díky, zde

Mne nechte samotnou, a jděte zas.

Eric. Já vůli vaši ctím. Budeli třeba
Mé pomoci, jsem na blízku.
(Odejde.)

Výstup 10.

Ebba Flemingova (samotna na vršku. Lid z města Abo
kráčí sem tam přes jeviště v pozadí).

Ebba Flem. Hle zástupy lhostejně kráčejí
V slavnostním oděvu, a nikdo více
Nás neslyší, jen poslouchají zvon.
Teď všemu, co mi zbylo na zemi,
Se umíráčkem odzvání. Poslední
Lesk slávy naší umírá. Teď kácí
Se moci naší pilíř poslední,

Poslední kráčí z rodu mého na smrt,
 Ten poslední je jediný můj syn,
 A hrobka, kde náš znak má zničen být, je
 Popravni lešení! — A nikdo víc
 Nás neslyší! Ach, ani Bůh. Má duše
 Se k nebi povznest nemůže. Po zemi
 Se plazí jenom sklíčena.
 (Skloní se k vršku s obráceným obličejem).

Výstup 11.

Ebba Flemingova. Katri.

Kat. (vystoupí na vršek za Ebbou Flemingovou).
 Tak přijdiž předce jednou pomsty dne.
 Hle ji! —

Ebba Flem. (v též poloze jako dříve.)
 Kdo mluví zde? — Můžete modlitbě
 Mne naučiti, jež by k nebi šla?

Kat. Pohleďte vzhůru!

Ebba Flem. (hledí vzhůru)
 Ach! zas ta postava!

Kat. Vystoupni výš, pojď, podívej se,
 Jak syn tvůj na smrt jde!

Ebba Flem. Co jsem ti učinila,
 Že mne chceš zničiti?

Kat. Co učinila já?

Že jste mne zničili?

Ebba Flem. Jestli jsi matkou ty,
 Tak odejdi! —

Kat. Já byla jednou, co jsi teď,
 A teď jsem, co jsi jednou byla.

Ebba Flem. Erici!

Kat. Tvůj manžel mému otcovi i muži
 Vzal život.
Ebba Flem. Erici! (Zvonění přestane.)

Výstup 12.

Předešli. Ericus Erici (přijde),

Kat. A tvého syna více není.

Ebba Flem. Ach Bože můj!

Kat. A syn můj byl to, který zničil vás!

Eric. Kdo jsi ty, přestaň, pomni, pomsta že
 Jen bohu náleží.

Výstup 13.

Předešli. Vévoda. Scheel. Páni v právochu vévody.
Lid z města. Vojáci. Daniel Hjort.

Vév. Náš úkol vykonán.

Však dříve, než se z místa tohoto
 Zas vzdálíme, kde říše mír jsme krví
 Museli zaplatit a zpečetit,
 Zbývá mi ještě jedno k vykonání.
 Ku mému boku, Danieli Hjorte,
 Sem přistup, jestli pro zlato neb přízeň
 Jsi dílo vykonal, ač život můj
 A hrad jsi zachoval, předce s činem svým
 Jsi ostal stranou. Však když rozvážím
 Pověstný život tvůj a potlačená
 Pak rodu tvého práva, jež jsi chránil —
 Já nikdy nemiloval tento lid,
 Přestrojen sedal jsem a hovořil
 V jich chatrčích. — Zde vezmi prsten otcův
 Zpět z ruky mé, aby pak na tvém jmenu

Nelpěla žádná upomínka zlá,
Zvol jméno nové si, a aby žádný
Nemohl tupit tě, zde vezmi meč
A uživej ho v službě mé, by syn
Bengt Ilkainův mně dodal cti.

Dan. Hjort (vezme meč, pohlížeje na lid. Pro sebe).

Jak dívají se na mne!

Kat. Ó synu můj!

Dan. Hjort. Má máti;

Teď přitlač k srdci mne a schovej hlavu

Mou na tvá nádra, aby nikdo ji

Neviděl, miluj, miluj mne!

Ebba Flem. On — její syn!

Předce pravda to. Nebe-li spravedlivé,

Proč jenom na mne sáhla ruka jeho?

(Šumot a huť v lidu).

Výstup 14.

Předešli. Nosičové (s nosítkami, na kterých leží Sigrid v bílém oděvu, zlatou ozdobu na čele a mořskou trávu, která se jí nachytala po kadeřích a oděvu).

Olof Klaes. (vystoupí z lidu).

Nosič. (vcházíje).

Dělejte místo!

Vév. Hle, utopená dívka!

Scheel. To Stolarmova dcera!

Dan. Hjort. Ach! Ona to! (Přestávka). Takový konec vzala!

(Divoce) Pryč! Za život život svůj zase dala!

(Nosiči odnesou nosítka).

Dan. Hjort (k matce).

Teď matko má buď zase šťastná, klidná!

Ze srdce vyhoš všechny trpkosti,

A každou upomínku černých duň!
Na vévodu popatř! na krásu dne!
Boj, zármutek a nenávisť a pomsta,
Vše minulo, teď chci žít pro tebe.
Co bylo, to již mrtvé pryč přehá,
Pro dobro srdce mé jen plápolá.

Kat. (skočí mu do řeči).

Zdaž neučinila jsem křivdu ti

Můj synu drahý?

Dan. Hjort. Nemysli na mne!

Však na čas, který k předu kráčí tiše

A na lid, jenž zas svobodně teď dýše! —

Mně ukřivdit? — Ne, teď se na mne směje

Života výšina, k té duch můj spěje.

Olof Klaes. (maje ruku na meči).

Když obilí nejvíce zraje, pak

Je k žití čas

Dan. Hjort (ke Katri).

Máš vidět, jak já budu vzdorný, pyšný

A činný. Sílu mám a jaré tělo.

Před světem vzhůru nosit budu čelo.

Olof Klaes. (bodne Daniela Hjorta do srdce že se skácí).

Zde, zrádce odměnu máš za své činy!

Dan. Hjort. Ach! —! — —! Ouve! (Umře.)

Kat. Ach, synu můj!

Vév. Kdo byl to?

Olof Klaes. Klaesson Fleming!

Vév. To poslední tvůj čin byl na zemi,

A poslední tvůj den!

(Dá znamení vojákům, by se chopili Olofa Klaessona).

Olof Klaes. Čin dříve cítěn byl, než vysloven!

(Odejde s vojáky.)

Kat. Vstaň, synu můj!

Ebba Flem. (pro sebe).

On stojí na soudu teď božím!

Kat. To vina má! — On mrtev! Nešťastnice!

Ach vezmi s sebou mne, můj synu!

Vév. Tak nechtěl jsem já změnit osud tvůj,

Ubohý jinochu, tys stupněm byl,

Na němž panovník sebe povyšil. —

(Je slyšet troubení).

Slyš lide, polnice teď volá nás,

Ke trůnu mne a k míru vás!

Eric. Ty Věčný! Musiliž vše, na čem svět

Spočívá: láska, věrnost, povinnost

A čest otrásti se, a tisíc srdcí

Puknouti, aby svět, jenž na coul

Se z dráhy vymknul, přijít mohl zas

V koleje své?

